

Відкрився XIV Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика (читайте 16-ту сторінку)

ЕКСКЛЮЗИВНЕ
ІНТЕРВ'Ю НАШОЇ ГАЗЕТИ

6-7

ЯКИМ БУТИ
МУЗЕЄВИ №1?

10-11

Російська матриця: шовінізм учора, сьогодні, завжди

Володимир ВОЙТЕНКО,
професор

Фашизм — це стадія, що настає після того,
як комунізм виявився ілюзією.
Пітер Друкер, економіст і публіцист (США)

1.
Ситуація у сьогоденній Росії є плодом зусиль влади й суспільства (а не результатом насильства узурпатора). Консенсусу досягнуто на основі соціокультурної єдності. Влада й суспільство позиціонуються, відкидаючи інтелектуальні ускладнення, ціннісні пошуки, рефлексію і роздуми над майбутнім. День пройшов — і добре. Московський історик і публіцист Д. Шушарін, трактуючи проблему, пов'язану із заворушеннями в Бірюльово, підіймається до узагальнень щодо “російської матриці”, якою вважає стабільну сукупність державницьких і етнопсихологічних орієнтацій (День, № 192, 2013). Немає відмінності між добром і злом, є лише зіставлення невдач і переможців. Для Росії це пряме продовження табірних традицій, з поділом людей на фразерів (лохів) та блатних (власне людей). А принцип “день пройшов — і добре” формулюється по-іншому: помри ти сьогодні, а я завтра. В зовнішньому світі це означає, що тим своїм сусідам, яких Росія вважає “генетично близькими” і “малими росіянами”, нав'язується певна модель державної влади й тип політичної культури. Перше — розрив тих, хто вважає себе опозицією, з традиціями російського демократичного і правозахисного руху. Друге — конвергенція влади і опозиції, влади і суспільства в найважливішій сфері — ціннісній. І це не лише місця опозиції демократичній, модернізаційній. Влада і суспільство тепер (не вперше) змагаються в дикості, в більшому чи меншому варварстві.

Так уже було, але зараз культура ця побудулася демократичних цінностей, витіс-

Росія може бути наддержавою, політичною потугою першої величини лише разом з Україною. Без неї вона автоматично переходить до другої політичної ліги. Здається, вже не лишилося засобів, за допомогою яких північна сусідка ще не намагалася заманити Україну в свої візантійські обійми. З огляду на підготований одним із московських каналів телепроект “Развод по-українски” (п'ять разів на тиждень), легко прогнозувати розмови ще про низку проблем, які чекають Україну після підписання угоди у Вільнюсі. Цей чинник довгостроковий, і в ньому багато складових — від привласнення нашої історії до експлуатації радянських міфологем. У Москві набирають актуальності розмови про приналежність Криму і віднайдення русинів у Закарпатті. Базікання про русинів (і взагалі “соотечественников”, що постійно живуть поміж нас) нагтовхує на роздуми про те, що свого часу відбувалося довкола німецькомовного населення Чехословаччини (хоч мешканці Судет ніколи не жили в складі німецької держави). У лютому 1938 р. Гітлер звернувся до рейхстагу із закликом “звернути увагу на жахливі умови життя наших німецьких братів у Судетах”. Далі були Мюнхен і війна.

нених націоналізмом і шовінізмом, пише Д. Шушарін. Деградація йде скаженими темпами. Погроми здійснюються кількома сотнями організованих бойовиків, але преса висвітлює це як народне обурення. Влада бореться не з погромами, а з мігрантами. Цитую: “Російська інтелігенція припустилася помилки, яку не можна пробачити. Вона почала пошуки причин ірраціональної ненависті в предметі ненависті, а не в особливостях того, хто ненавидить. Російська інтелігенція дозріла для моральної підтримки російського нацизму. Саме підтримка інтелігенції і середнього класу зіграла вирішальну роль у приході Гітлера до влади”. Зупинити це неможливо. Це органічний процес. Одним із його парадоксів є те, що на зміну нинішній еліті прийде та молодь, яка нині в опозиції. Роль путінюгенда ще нещодавно відводилася молодіжним рухам, що створювалися Кремлем. Однак вони виявилися штучними. Справжнє політичне загартування пройшла нинішня молодь епохи Бірюльово. Це ті, на кого з надією дивилася демократична опозиція. Проте саме вони будуватимуть Росію за планом Путіна”. Додам: хоч ніколи не переберуть на себе назву “чорна сотня”, саме чорносотенним традиціям відповідає і відповідатиме їхня роль.

Маю в архіві вирізку з “Известий” під назвою “За що не люблять русских”

(1999, № 54) Її автор, московський інженер Г. Кузнецов, пише просто: “Сьогодні русские щиро не розуміють, за що їх не люблять ті, до кого вони ставилися зверхньо і називали “жиди”, “чурки”, “черные” “хохлы”, “чухонцы”, “чучмеки”... Та за колишнє національне приниження, за шовінізм і не люблять! Про це мусять пам'ятати всі, хто рве на грудях сорочку, кричавши про русофобію”. Нес plus ultra, казали давні римляни, додати нічого не можна. Проте — ким є 148 начебто українських народних депутатів, які звернулися до польського Сейму з проханнєм визнати події, пов'язані з Волинською трагедією, актом геноциду. Сейм зробити це відмовився, але ким насправді є ті 148? Про таких можна багато дізнатися, взявши до рук книгу “Украинское движение”, вперше видану під псевдо А. Ц. у середині 20-х років минулого століття. Коментар до цього опусу під назвою “Украинский и белорусский сепаратизм” написав російський філософ Ніколай Лосський 1958 р. Філософських поглядів його не торкатимемося, а про свою національну самоідентифікацію він розповідає так: “Я сам белорус, родившийся в Двинском уезде Витебской губернии. Сознание того, что белорус есть русский, мне хорошо знакомо. Называние себя белорусом имеет географическое значе-

ние, а этнографически для белоруса естественно сознавать себя русским”. Амінь.

Повертаючись до твору А.Ц., закликаю шановних читачів підготуватися до зустрічі зі злісним невігласом, брехуном і провокатором, але — до зустрічі корисної: маємо можливість дізнатися все про “російську матрицю” та її adeptів. Почнемо з невеличкого фрагмента: “Українцы — это особый вид людей; украинец не чувствует себя русским, отрицает свою русскость, ненавидит русское. Обыкновенно это семинаристы (слухачі вчительських семінарій, що готували викладачів для початкової школи — В. В.), народные учителя, кооператоры и подобные представители сельской полуинтеллигенции, распропагандированные из Галиции. Как же понять, что русские ненавидят свою русскость как что-то чуждое и отвратительное? Это странное явление может быть объяснено только из учения о расах”. Поняття про раси є невід'ємним розділом антропології та антропогенетики, проте це не стосується расистських (шовіністських, нацистських збочень), один із зразків яких демонструє А.Ц., у цій царині не поступаючись Гітлерові та його вченій челяді. Читайте, товариство (не хочу таку маячню перекладати на українську — хай зберігає натуральний сморід).

Продовження на стор. 2

Петро АНТОНЕНКО

В основі аналітичного огляду дані державної статистики, соціології, а також власні моніторингові дослідження, здійснені волонтерами руху в усіх регіонах України.

Одна з головних тем — ситуація в системі освіти. Якщо порівнювати нинішній рік із попереднім, то начебто є мінімальні позитивні зрушення: частка школярів, що здобувають освіту українською мовою, зросла на 0,1 % і становила 2012/2013 н. р. 82 %. Таке невелике зростання в умовах заохочення русифікації освіти можна вважати успіхом. Але як перекується цей мізерний “плюс” з антиукраїнською політикою міністра Табачника? Лариса Масенко відповіла, що цього так званого “плюса” досягли не завдяки, а всупереч Табачнику і місцевим властям. Як приклад, ситуація у Києві, де в окремих школах змушували записувати дітей у російськомовні класи, і лише чітка позиція їхніх батьків запобігла русифікації.

У деяких регіонах розгортаються справжні баталії щодо утвердження державної мови в освіті. І тут важлива роль батьків, громадськості. Зовсім не випадково найбільше — на 1,5 % — зросла кількість школярів, що навчаються українською, на Донеччині. Значною мірою це завдяки подвижництву місцевої “Просвіти”, зокрема Марії Олійник та її соратників-просвітян. Акті протесту проти закриття українських шкіл і класів, судові позови проти русифікаторів — ці та інші дії просвітян дають ефект.

Тарас Шамайда навіс дані попередніх моніторингів, які свідчать, що раніше кількість учнів,

Пасербиця на своїй землі?..

В Укрінформі представили аналітичний огляд “Становище української мови в Україні 2013 року”. Його підготував громадянський рух “Простір свободи”, а представив Тарас Шамайда, один із лідерів цієї організації. У заході взяла участь відомий мовознавець, доктор філології, професор Києво-Могилянської академії Лариса Масенко.

які навчалися українською, зростала щорічно не на жалюгідні 0,1 %, а на значно більше. Тобто бачимо суттєве зниження динаміки. Ось наслідки закону Ківалова—Колесніченка. Звичайно, навіть українофоби не можуть зупинити поступ, хоча ліпше було б без них.

Якщо загалом рівень державної мови в освіті тримається, то статистика щодо молодших класів і першокласників погіршилася.

Зайве говорити про “мовний розкол” на мапі держави: різниця по областях дуже суттєва. Нічого не поліпшилося у зрусифікованому Криму, на Одещині, Луганщині. Скажімо, в Криму українською навчаються лише 7,4 % школярів, а влада перешкоджає відкриттю нових українських шкіл чи класів, навіть попри письмові заяви батьків.

Кінопрокат було названо у нечисленному переліку сфер, де державна мова тримає позиції чи посилює їх. Тут зросла сумарна кількість фільмів, дубльованих чи озвучених українською. Цього року це 71,3 % фільмів, тоді як минулого було 64,8 %. Решта 28,7 % фільмів (переважно російського виробництва й озвучені російською мовою) мають українські субтитри.

Ось і всі здобутки. Значно більше сфер, де українська мова на своїй рідній землі почувається

пасербицею. І динаміка не радує, а тривожить. Засоби масової інформації. Здавалося б, куди ще далі русифікувати ЗМІ і витіснити тут державну мову, тим не менше за рік частка газет, що видаються українською, знизилася до 30,2 %, а журналів державною мовою взагалі лише 18,5 %.

Не радує ситуація в ефірі. Моніторинг прайм-тайму восьми рейтингових телеканалів у жовтні 2013 року показав: частка російської мови в ефірі перевищила 50 %, української тут лише 31,8 %. Сумна ситуація і в радіо-ефірі. Добре, що позиції тримає Національне радіо, де і перший, і другий канали, і особливо канал “Культура” є форпостами української мови. Моніторинг шести рейтингових FM-радіостанцій засвідчив, що частка пісень українською мовою зменшується з року в рік і становить нині жалюгідні 2,2 %.

Коментує Лариса Масенко: “Дуже важливо, що громадськість відстежує мовну ситуацію, хоча це мала б робити держава за належної мовної політики.”

У ЗМІ справи кепські. Щодо радіостанцій, особливо FM, то тут просто катастрофа. І зловісну роль відіграв закон, внесений Оленою Бондаренко, який зняв квоти в ефірі для українських авторів і виконавців. Української пісні нема в ефірі цих станцій, а

російські виконавці мають тут повну свободу і великий інформаційний простір.

Шкода, що законопроект про те, щоб зробити податкові канікули в ефірі для авторів і виконавців українських пісень, відкликали. На відміну від згаданого закону авторства Бондаренко, який фактично працює проти України.

Тривожна ситуація з газетами. Хоч саме сфера ЗМІ мала б сприяти зміцненню позицій державної мови, як це є в країнах Європи”.

Жодних помітних зрушень у книговидаванні. Лише 50 % книг надруковано в Україні державною мовою, причому більшість із них — навчальна література, а красне письменство на узбіччі книговидавання. Натомість масовані імпорту книги з Росії у разі перевищує випуск книг в Україні.

Важко говорити про цілеспрямовану державну політику в мовній сфері, якщо навіть у державних структурах не скрізь спілкуються державною мовою. Навіть у гуманітарній сфері.

А як щодо побутового спілкування? Всеукраїнські соціологічні дослідження (2012—2013 рр.) засвідчили, що українську мову не лише вважає рідною переважна більшість населення, а й російськомовні громадяни позитивно сприймають її в побуті. Між тим, триває процес “повзучої русифі-

Професор Лариса Масенко, лауреат премії імені Б. Грінченка

кації” сфери послуг, реклами, торгівлі.

Так, за підсумками моніторингу кав'ярень і ресторанів у 29 великих містах (усі обласні центри та міста з населенням понад 300 тис.) лише 46 % закладів харчування мають українську вівіску, лише в 49 % меню надруковано українською і тільки у 36 % закладів персонал обслуговує українськомовних клієнтів українською.

Упродовж року в цих 29 містах зросла частка використання російської мови в зовнішній рекламі, яка взагалі має бути державною мовою. Між тим, українською розміщено рекламу лише на 68 % білбордах (торік був 71 %).

Висновок аналітичного огляду однозначний: звуженню сфери вживання української мови сприяє дія скандального закону “Про засади державної мовної політики”.

Надія КИР'ЯН
Фото автора

Слово про значення української мови виголосив професор Іван Юшук, член Центрального правління “Просвіти”: “Чужу мову можна вивчити за 6 років, а свою рідну треба вчити все своє життя. Дуже добре знати багато мов, став афоризмом вислів: скільки я знаю мов, стільки разів я людина. Але ці мови допоміжні. Рідна мова дає нам опору в житті. Поясніть своїм дітям, онукам, друзям, що не однаково, якою мовою людина буде постійно спілкуватися. Чому різні окупанти, завойовники намагаються нав'язати свою мову? Я бачу такі причини: чужа мова не дає можливості для повноцінного розвитку мислення та уявлення, знижує наш інтелект. А своя — активізує, збуджує мислення. Також завойовники нав'язують свою мову, щоб закріпити за собою територію, прив'язують колонії до метрополії. Отже, якщо ми хочемо державності, треба берегти, пропагувати рідну мову. Молодь, з якою я спілкуюся, мої студенти добре розуміють, що ніхто крім нас не утвердить українську Україну. “Просвіта” повсякчас намагається це робити”.

Учасники свята привітали народну артистку України Галину Яблонську, яка нині отримала високу нагороду — орден Святої княгині Ольги, побажали їй здоров'я, творчих успіхів, надали радувати глядачів своїм талантом.

Галина Яблонська зазначила, що слово нас об'єднує, тому актори йдуть у школи, інститути, щоб донести цю думку до молоді. Ор-

Час зібрати всю родину

На відзначення Дня української писемності й мови просвітяни у столичному Будинку вчителя провели літературно-мистецьке свято. Вела вечір заслужена артистка України Тетяна Негрій, яка нагадала, що свято встановлено 9 листопада 1997 року, коли тодішній президент України Леонід Кучма на підтримку ініціативи ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка та інших патріотичних організацій видав Указ № 1241/97 про відзначення цього свята у день вшанування пам'яті Преподобного Нестора-Літописця.

ганізували героїчний театр “Пам'ять”, у якому відбулися вистави про Волинь, Карпатську Україну, про видатного українського монументаліста Михайла Бойчука, якого, на жаль, не знають навіть студенти інституту, що носить його ім'я. “На кожному з нас, хто відчуває відповідальність, дуже велика місія”, — сказала Галина Гілярівна. Вона прочитала власний вірш, який колись присвятила українцям за ме-

жами України, але нині зрозуміла, що він актуальний для всіх нас: *Українці всього світу, // Всюди вас, як того цвіту, // Час додому повертати, // Вас чекає рідна мати, // Несете ви розум, славу // У чийсь чужу державу, // А Україна знемагає, // Рятуватися бажає. // Повертайтеся, повертайтеся, // З Україною єднайтесь, // Час зібрати всю родину, // Будувати нашу хату, // Щоб могли в ній гарно жити // Ми самі і наші діти, //*

Щоб за море не літали, // Щастя-долі не шукали // Деся далеко за морями... // Повертайтеся, повертайтеся // Із родиною єднайтесь. // В нас чужинці хазяйнують, // Рідні діти десь мандрують, // Велетенські свої сили // По світах розпорошили. // Лиш з'єднавши всі зусилля, // Подолаємо свавілля.

Відповідальний секретар ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка Микола Нестерчук та заслужений працівник культури України,

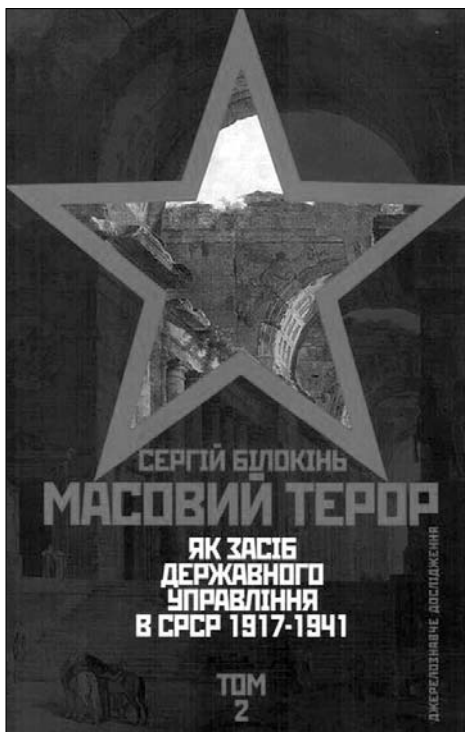
член Головної ради “Просвіти” Дмитро Ломачук привітали всіх зі святом та вручили нагороди найактивнішим просвітянам, які несуть українське слово.

Найвищою нагородою нашої громадської організації “Будівничий України” нагороджено Ірину Сівакову, керівника народного хору “Петрушаночка”, почесні грамоти отримали учасники цього хору Ніна Василенко, керівник хору ветеранів війни та праці “Київська Русь” Наталія Мороз, керівник Ансамблю народної пісні Дитячої музичної школи № 23 м. Києва Валентина Гаркуша.

З вітальним словом виступила заступник директора ЗОШ № 187 Солом'янського району Києва Ольга Ходацька. “Саме школа — той фундамент, на який треба закласти добротний будинок свідомості — чистої, сумлінної, моральної, духовної людини. Вчителю належить велика місія, бо ми не тільки даємо знання, а й виховуємо майбутніх громадян України. Я вважаю, що бути громадянином України — це насамперед із повагою ставитися до рідного слова”, — сказала Ольга Миколаївна.

Концертну програму представили народні хорові колективи “Київська Русь”, “Петрушаночка”, хор “Гомін” під керівництвом нашого патріарха Леопольда Яценка, Ансамбль дитячої музичної школи № 23.

Усіх глядачів підкорив дует Олексія Черняхівського, голови контрольно-ревізійної інспекції, заступника голови Оболонського районного у місті Києві об'єднання “Просвіти” та просвітянина Анатолія Олійника.

Закінчення.
Поч. у ч. 44 за 2013 р.

— Що було, коли закінчився ленінський період?

— Якісна відмінність сталінського періоду стосовно попереднього зводиться лише до упорядкування терору. Оперативний наказ наркома внутрішніх справ СРСР Н. І. Єжова № 00447 "Про операцію з репресій колишніх кулаків, кримінальників та ін. антирадянських елементів" (липень 1937 р.) у параграфі "Порядок проведення операції" визначав: "Обов'язково вилучаються боеприпаси, військове спорядження, вибухові речовини, отруйні речовини, контрреволюційна література, дорожочинні метали у монетах, злитках і виробках, іноземна валюта, розмножувальні прилади і листування". Насправді під контрреволюційною літературою насамперед мали на увазі совєцькі видання, які згодом заборонила цензура.

Архівно-слідчі справи й додатки до них містять також документи про вилучені рукописи. 1937 року під час трусу вилучено: у священника с. Мар'янівки Гребінківського повіту Сави Бідношії шоденник і рукописний "Апостол", у архієпископа Костянтина Малошкевича — альбом із фотокартками, у священника Івана Павлюка-Кордона — чотири метричні книги й невідому кількість "різних релігійних рукописів", у єпископа Миколи Карабіневича — архів церковно-окружної ради (12 тек), у митрополита Василя Липківського — "чемодан з різн[о]ю переп[иско]ю". Не збереглося жодного документа, жодного акта, що містив би опис цієї коштовної валізи.

Звільнений 1933 року історик Володимир Пархоменко клопотався про повернення йому монографії "Русь і Степ", рукопис якої у нього вилучили під час арешту в Дніпропетровську 30 вересня 1929 року. Дослідники терору, розв'язаного проти церкви, й автори праць, присвячених репресованим науковцям, ніколи не виявляли в архівах рукописів, що були названі як вилучені під час арештів.

Крім заборонених видань і рукописів, у церковних діячів і всіх репресованих громадян під час трусу вилучали коштовності й навіть не передбачені наказом Єжова облігації. Після арешту митрополита Константина (Дьякова) 9 квітня 1938 року до начальника IV відділу УГБ НКВД УССР надійшов рапорт: "У арештованого Дьякова Константина Григоровича, який помер у тюрмі, при обшуку в момент арешту було вилучено різні золоті й срібні вироби близько 18 кілограмів, троє золотих годинників і 4500 р. радянськими знаками [...]".

— Силі структури грабували не лише окремих осіб, а й українські музеї?

— Агенти Внешторга/Госторга,

Масовий терор як засіб державного управління

фахівці-антиквари знаходили коштовності по всіх музеях СРСР, починаючи з ленинградського Ермітажу. Визначальний був попит, ринкова кон'юнктура. Речі, які могли придбати на Заході, оголошували експортними й вилучали незалежно від того, де вони на той час перебували — у фондах чи в експозиції. Оскільки українське мистецтво (умовно кажучи, твори Миколи Пимоненка чи П. Левченка) на Заході не котувалося, вся увага влади була сконцентрована на західноєвропейській класиці, що мала високий попит, і тих провінційних музеях, що акумулювали коштовніші пам'ятки культурної спадщини, передусім пам'ятки старшинсько-гетьманської державності. У Києві це був Всеукраїнський Історичний музей ім. Т. Шевченка та Музей мистецтв ВУАН (кол. Ханенків). Вилучили й спродали за кордон багато безцінних творів мистецтва, зокрема з Музею мистецтв ВУАН картину Юбера Робера (1733—1808), gobелен 1512 року, меблі, ювелірні вироби тощо.

У 1929—1932 роках вартість мистецького експорту СРСР на Захід становила приблизно 20—22 млн крб, тобто складала менш ніж 1 % прибутку від загального щорічного експорту. Інакше кажучи, точнісінько того самого чи й значно більшого фінансового ефекту можна було досягти, збільшивши в 1,5 рази поставки якогось жмиху чи іншої сировини. Це виявляє антинародний характер тодішнього керівництва, яке завзято нищило культурний потенціал країни.

— Пам'яткоохоронці також потрапляли під репресії...

— 1926 року заснували Київську крайову інспектуру охорони пам'яток культури й природи. Навесні 1929-го під час обговорення звіту Софійської комісії при ВУАН інспектор охорони пам'яток культури Федір Ернст проголосив заповідником садибу Софійського собору, себто територію колишнього Софійського монастиря, — вона мала увійти до складу комплексу "Київський Акрополь". Експозицію музею "Київський Акрополь", який також прагнули зберегти, передбачалося розташувати у Десятинній церкві.

Ініціативу київських науковців навесні 1929 року не міг не схвалити один із керівників Наркомосу часів Олександра Шумського й Миколи Скрипника завідувач Упрнауки Юрій Озерський, який погодився оголосити заповідним насамперед Софійський собор. Наркомос виділив на заповідник певні кошти, але добитися на урядовому рівні створення в Києві другого заповідника у масштабі Музейного містечка було вже неможливо, отож численні нерухомі пам'ятки культури загинули.

На плані урядового центру, що його

вибрала урядова комісія, ми не бачимо не тільки Михайлівського Золотоверхого, а й Софії, не бачимо пам'ятника Богданові Хмельницькому й навіть Присутствених місць. На території Акрополя, як він уявлявся українським патріотам Ф. Ернстові та його соратникам, загинули Михайлівський Золотоверхий собор, Трьохсвятительська, Георгіївська, Десятинна та Стрітенська церкви.

Хоч це й дещо парадоксально, але Святу Софію врятував український большевицький уряд. Здійснивши Голодомор, маріонеткові функціонери Косіор, Постишев, Панас Любченко, Шелехес, Затонський, Хвиля та інші відвідали історичну святиню України, яку вони ледве не зруйнували. За спогадом першого директора Софійського заповідника Івана Скуленка, вони пересвідчилися, що рятувати Софію треба негайно. Голова Раднаркому Любченко одразу дав розпорядження виділити кошти з резервного фонду Раднаркому. Цікаво, що і Любченко, і Хвиля були колишні боротьбисти, і партійно-національні інтереси їх зближували. Любченко відстоював Хвилю й після його арешту.

Опинившись на еміграції, археолог та історик археологічної науки Михайло Міллер зробив важливе узагальнення: "Під час згаданих вище реорганізацій археологічних установ та музеїв було репресовано також всіх без винятку інспекторів охорони пам'яток історії, культури та мистецтва. [...] Большевики всіма засобами нищили всі пам'ятки давньої архітектури та культури, бо ці пам'ятки демонстрували молодим поколінням стару високу українську культуру. В порівнянні з ними совєцьке будівництво та культура робили жалюгідне враження. Отже, ті національні пам'ятки ніби провадили мовчазну пропаганду проти совєцької культури. Треба було зробити так, щоб молоді покоління тих пам'яток вже не бачили й не знали; тому їх нищили. Інспектори ж усіма силами обороняли пам'ятки і тим гальмували соціалістичне й ішли проти інтересів партії".

Ледве не перше зведення імен репресованих і загиблих українських гуманітаріїв з'явилося 1953 року в мюнхенському журналі "Воля: Ежемесячник Союза бывших политических заключенных СССР" (редактор — В. В. Поздняков). Стаття має назву "Уничтожение интеллигенции на Украине" (автор шойно процитований М. Міллер).

Ще раніше, 1948 року в німецьких таборах Ді-Пі (для переміщених осіб) літературознавець Юрій Лавріненко розпочав збирати матеріали до біографічного словника репресованих. Його ініціативу підтримало Наукове товариство ім. Т. Шевченка в Європі (1950), виділивши невеликі кошти на поштові й друкарські витрати. Після його переїзду до Америки проект підтримало Демократичне об'єднання колишніх репресованих українців у Союзі Народів Америки (ДОБРУС), у якому Лавріненко очолював комісію збирання й обробки матеріалів про совєцький терор (видані 2005 р.).

Ця праця зупинилася, коли вийшов у світ 173-й том "Записок" НТШ, що містив статтю Наталі Полонської-Василенко, Михайла Міллера, Марії Овчаренко, Григорія Костюка, Богдана Кравців, Юрія

Етнограф Леоніла (Ніла) Борисівна Загладі (1895—1938). Розстріляна

Шевельова, Мирона Дольницького й Миколи Величківського (1962). В умовах еміграції перевершити це видання було неможливо. Особливо насичена тут перша стаття, що належала Н. Д. Полонській-Василенко. Думаю, в листуванні, що зберігається в її архівному фонді в УВАН (Нью-Йорк), на майбутніх істориків чекає величезна інформація. Зараз, на жаль, цей фонд закрито.

— Що відомо про нищення ікон?

— Для нищення предметів культу організували показовий культпохід по Барвінківському району на Слобожанщині, у якому брали участь Микола Хвильовий, що скінчив життя самогубством 1933 року, заарештований невдовзі Остап Вишня і розстріляний Юрій Вухналь та Іван Маловічко. У с. Курульки зібрали 4700 ікон, із них 3500 "виділили" на опалення школи і сільбуду. Внаслідок вчинених дій у ті дні із 788 дворів цього села до колгоспу вступило 506. Людей можна зрозуміти.

— Відомо, що в давніх монастирях зберігалися коштовні книжки й рукописи, ікони та безліч дорожочинних речей.

— За приклад нищення монастирських сховищ я взяв Межигірський монастир. Перебираючись на Кубань, заповоржці вивезли з собою рештки книгозбірні Межигірського монастиря та церковні речі січової церкви Св. Покрови. А 24 січня 1931 року Київська міська рада ухвалила "вилучити монастир із користування віруючих". На засіданні секретаріату ВУЦВК 22 березня 1931 року вирішили: "Закрити 2 церкви — Спасо-Преображенську та Юсафівську — в с. Межигір'я Ново-Петрівської сільради на терені Київської міськради, приміщення передати під культосвітні установи".

На Великдень директор Межигірського [мистецько-керамічного] інституту В. Міллер спільно з партосередком вирішив "ліквідувати контрреволюцію на території інституту". Знищили дорожочинні барокові іконостаси початку XVII сторіччя роботи архітектора Андрія Меленського, знищили розписи італійського художника А. Скотті, дзвони побили, все дощенту розорили. Довідавшись про акт вандалізму, на початку червня Міжгір'я відвідав нарком освіти Микола Скрипник. Переконавшись у заповідності лихові, він виступив перед адміністрацією, викладачами та студентським комітетом. Міллера зняли з посади й заарештували. Федір Ернст разом із Василем Седляром врятували з Межигір'я три стародавні портрети — Андрія Боголюбського, Іродіона (Жураковського) і

Василівська (Трьохсвятительська) церква під час руйнування 1935 р. Була побудована 1183 р., перебудована у 1690—1700-х рр.

патріарха Іоакима (Савьолова), а наступного, 1932 року до Лаврської реставраційної майстерні передали полотно для реставрації (дублювання) межигірських портретів.

— У Вашій книжці наведено багато документів про коштовності, які продавали за кордон.

— Діяльність влади у музеях та бібліотеках простежується передусім у продажу експонатів за кордон через структурні підрозділи “Госторга”, “Внешторга” та “Международной книги”. Загальні масштаби музейної ваханалії за весь советський період велетенські. Збереглися акти, складені представниками “Укргосторга” та “Всеукраїнського музею ім. Шевченка” про вилучення для дальшого продажу за кордон ювелірних виробів XVII—XIX ст. Зазначу для об’єктивності, що науково значущі видання XIX—початку XX ст., потрапляючи до закордонних книгозбірень, доповнювали фактографічну базу, що здавна там формувалася для систематичних студій з історії СРСР. Те, що історія України в Америці, Великобританії, Франції та інших країнах як слід не розроблялася, було вже наслідком прагматичної політики цих країн.

Пряме вилучення золота в населення розпочалося у середині 1931 року й тривало під час Голодомору, який приніс більшовикам великі матеріальні прибутки. Сподіваючись на них, улітку 1930 року при Наркоматі зовнішньої торгівлі большевицькі організували Весесоюзну контору для торгівлі з іноземцями. У серпні 1931 року відкрилася харківська контора, а на початку січня 1932-го магазину “Торгсину” діяли вже в Одесі, Києві, Маріуполі, Херсоні, Миколаєві, Вінниці, Шепетівці, Бердичеві, Житомирі та Бердянську — тобто скрізь, де невдовзі шаленів голод.

В обіжнику НКВД УСРР “Про реалізацію культмайна з молитовень, що закриваються”, від 6 березня 1930 року, зазначалося, що всі позолочені речі, зокрема ікони та іконостаси, належало здавати до Мос-

Майстер декоративного розпису Ганна Собачко-Шостак і мистецтвознавець Євгенія Спаська (репресована). 1930 р.

Історик Василь Марочко подає відомості, наведені у виданні “Голод 1932—1933 років в Україні: причини та наслідки” (К.: Наукова думка, 2003. С. 463): 1932 року до держави надійшло золота — 21,0 тонна, срібла — 18,5 тонн; 1933-го золота — 44,9 тонн, срібла — 1420,5 тонн.

— Яка була ситуація з книговидавництвом та бібліотеками?

— Як заявили Віктор Даниленко, Г. Касьянов і С. Кульчицький, одним із найпоширеніших супротивників свободи друку був Ленін (Даниленко В. М., Касьянов Г. В., Кульчицький С. В. Сталінізм на Україні: 20—30-ті роки. К.: Либідь, 1991. С. 176), який вважав, що вона означала б “свободу політичеської організації буржуазії”, отже, запровадити в країні таку свободу — це те саме, що “помогати класовому ворогу” (Ленін В. І. ПСС, Том 44. М., 1982. С. 79).

Від поліграфії була відчужена Церква. Дозволяли друкувати свої памфлети тільки представникам опозиційних до Руської та Української православних Церков розколів, що їх сама влада й створила. 1922 року київське Управління друку містилося при губвиконкомі, до його видання входили всі питання, що стосувались і видавництва, і книгарства. 27 листопада 1922 року з’явився його наказ “Про порядок отримання дозволу на друкування творів”, 10 березня 1923 року — “Про торгівлю творами друку”, 22 березня — “Про урегулювання книжкової торгівлі”, 8 серпня — “Про порядок одкриття підприємств друку” тощо. Цензурну практику вегетаріанських часів непу відбив київський цензор С. Якубовський, який підленько характеризував окремі типи авторів, чий твори вже не проходили друкарський верстат: графомани, шарлатани, церковні письменники (Якубовський С. Пройдохи і графомани: Из сорной корзины гублита и реперткама. К.: Культура, 1929. 95 с.). Так почала наростати нова література. З 20 листопада 1922 року до 1 жовтня 1923 року на попередній розгляд до київського Управління друку надійшло 493 рукописи, не рахуючи дрібних видань (летючок, відозв тощо).

Враховуючи історію сховищ, не можна обійти питання про обов’язковий примірник національних бібліотек, себто всі видання, що виходили на території тієї чи іншої держави. 1780 року Польський сейм ухвалив постанову про обов’язковий примірник для Литовського князівства, а 1803 року таку саму постанову ухвалив Віленський університет. Невдовзі його запровадили в Імператорській публічній бібліотеці та Бібліотеці Петербурзької академії наук. Указ про обов’язковий примірник для Бібліотеки Петербурзької академії наук датується 23 лютого 1783 року (Полное собрание законов Российской империи. Т. XXI. № 15671).

В Україні із середини XIX ст. обов’язковий примірник надходив лише до Одеської міської бібліотеки. Явочним порядком у Києві практично всі видання т. зв. Південно-Західного краю надходили до Київської міської бібліотеки, де відкладалась у відділі Юзефовича (носила ім’я ВКП(б), потім — КПРС). Після несамовитих передвоєнних чисток і війни ця книгозбірня згоріла під час Другої світової вій-

ни. Після того її фонди збирали наново. З часу заснування Книжкової палати (1918), все, що виходило з друкарень на території УСРР, було представлено у ній та Всенародній бібліотеці України (тепер НБУ ім. В. І. Вернадського).

Напередодні евакуації 1941 року, “щоб не потрапив до рук ворога”, спецфонд академічної бібліотеки спалили на внутрішньому бібліотечному подвір’ї.

Вважають, що тоді знищили близько 100 тисяч томів. Це число було назване в “Краківських вістях” (1942. 25 січня. Ч. 14 (461). С. 2) і прищепилось у літературі (Літературна газета. 1991. 2 октября. № 39 (5365). С. 13). Перший запис в інвентарній книзі нового спецфонду (його можна назвати ще другим спецфондом Публічної бібліотеки) від січня 1945 року. Наскільки мені відомо, зараз у НБУ ім. В. І. Вернадського довоєнних спецфондівських інвентарів немає.

Державний науково-методологічний комітет Наркомосу спеціально рекомендував для вжитку в школах соцівуху та профосу, а також у політосвітніх установах та установах лікнепу періодичні видання ДВУ. Поширювалися книжки тодішніх письменників і вчених, діячів Розстріляного відродження. Їх друкували величезними накладками, але в сучасних бібліотеках розшукати їх майже неможливо. Після арештів видання вилучали. “Червоний шлях” і “Життя й революція” рекомендували для бібліотек, семирічних шкіл, політосвітніх установ і кушових педоб’єднань. Нині у фондах Національної бібліотеки ім. Вернадського комплекти “Життя й революції” відсутні. У 20-х роках щомісячний єврейський журнал “Ді роите велт” рекомендували для єврейських шкіл і бібліотек нацклубів. Згодом вони перестали існувати, а самі бібліотеки знищили.

— Втрати культурної спадщини — це одне. А втрати людей? У першому томі “Масового терору” Ви розповіли, що спочатку був індивідуальний терор, задуманий для того, щоб приголомшити людей, залякати. А потім відбувалися вже відомі процеси.

— Застосовуючи масові убивства, влада користалася теорією превентивного (по-

переднього) терору, призначеного передусім для того, щоб приголомшити людей, зламати їх назавжди, — як писав Ленін, — “чтобы они не забыли этого в течение нескольких десятилетий” (Известия ЦК КПСС. 1990. Апрель. № 4 (303). С. 191—192).

В історії України процес “Спілки Визволення України”, що відбувся 1930 року в тодішній столиці УСРР Харкові, має ключове значення. Від усіх інших большевицьких процесів він відрізняється масштабом та історичною роллю, оскільки у зв’язку з ним репресували безліч представників традиційної, органічної української інтелігенції. Така велика кількість українського етнічного елемента в інших процесах так компактно не проходила. Це порушило всю інфраструктуру нації, ґрунтовно перервало національну традицію й сам зв’язок часів у її існуванні.

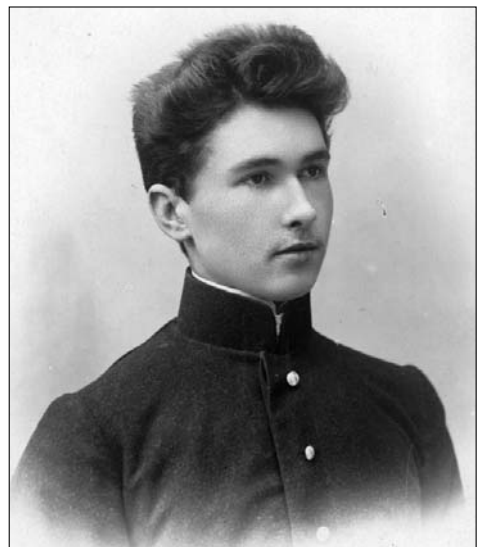
Протягом багатьох років обмірковування проблем, пов’язаних із “СВУ”, будувалось як похідне від протиставлення: чи існувала така організація, чи її не було? Нагромадження великої кількості різнорідних матеріалів ставить питання інакше: чи існувала в 1920-х роках в Україні політична опозиція? На це питання історична наука вже дала відповідь. Політична опозиція не просто існувала, а виявилась навіть у формах великомасштабної селянської війни. З-поміж інших гучних большевицьких справ 1930-х років чи не найяскравіший спеціальний антиукраїнський характер мала справа “Спілки Визволення України”. Вона була спрямована і проти українства, і проти культури. У жодній іншій справі (Шахтинська та ін.) український етнічно-культурний елемент не проходив так цілісно. Засудження діячів української культури, що йшли за процесом “СВУ” 1930 року, а також їхня реабілітація 1989 року були наслідком політичних рішень державної адміністрації. Вони виходили з магістральних течій внутрішньодержавної політики СРСР у кожному з цих епох. У першому випадку йшлося про підготовку до масового терору, у другому — до розвалу СРСР. Історична наука досі не має жодної монографії, присвяченої “СВУ” — ні наукової, ні будь-якої іншої. Здається, немає й жодної дисертаційної праці на цю тему. Відтак окремим розділом книжки став матеріал про “Спілку Визволення України”.

— Назвіть якийсь окремо взятий науковий висновок із того, що Ви розповіли. Що може потрапити до підручників?

— Один із головних висновків, який зробили з аналізу матеріалу, — це уточнення періодизації історії України XX ст. Як очевидно з наведеного, советський період нашої історії почався не 1917 року, а після періоду державної самостійності (1917—1921 рр.). Вони мають якісні відмінності.

Ще один підсумок роботи. Матеріали систематизовано у вигляді багатотомника “Джерела наукового українознавства, 1615—1933: Студії, музеї, архіви, бібліотеки в персоналіях”. Концепцію цієї праці підготовлено у рамках літери “А”. Як розумієте, готувати одну літеру словника окремо від інших неможливо. Отже, опрацьовано й інші літери, тільки ж здавати їх до друку поки що зарано. У Центрі культурологічних студій науковий співробітник лише один. Робити більше я просто фізично не в силі. Концепція “Джерел наукового українознавства” одержала підтримку в Інституті енциклопедичних досліджень НАНУ.

Спілкувалася
Надія КИР’ЯН

Музейник Борис Пилипенко. (1892—1937). Розстріляний

ковського утильзаводу ОГПУ, з дорогіших металів — до фінансових органів, із кольорових — до Рудметалторгу, речі культурного характеру (ризи, корогви тощо) — до Держторгу, шоденного вжитку — до державного фонду матеріальних ресурсів. Коли кількість “нічийних” риз перевищувала 20 пудів, по них вїздив агент Госторгу. Якщо риз було менше, дбати про їх відправлення до центру мали самі місцеві органи. Чіткий, добре продуманий механізм.

У документах експертів наркомату “робсельінспекції” виявлено політико-економічне обґрунтування всієї системи “Торгсину”, де наголошувалося на вилученні у населення “побутового золота, яке після революції втратило своє побутове значення як предмет прикрас (обручки, сережки, браслети, хрести і т.д.) [...] проте своєю цінністю зберегло, [...] його необхідно зібрати за допомогою системи “Торгсину” і направити на службу інтересам пролетарської держави”. Щодо вилучення у населення золота на систему “Торгсину” було складено конкретні планові завдання.

Церква Успіння пресвятої Богородиці Пирогощі була побудована 996 року. Її було зруйновано при нападі татар (1240), а на її місці побудовано нову (1828—42), що втілювала стару традицію. Зруйновано її 1935 р.

— Ваше Блаженство, хоч від освячення Патріаршого Собору УГКЦ минуло понад два місяці, проте хотів би розпочати розмову від тієї події. Як свідчать давні літописи і хроніки XIX сторіччя, побудова великих храмів — знакова подія у тогочасному житті. Тож смію припускати, що за 2–3 покоління освячення патріаршого храму УГКЦ у столиці України також сприйматиметься як знакова подія нашого часу. Яким, на Вашу думку, буде місце патріаршого собору (в розумінні установи) УГКЦ у духовному житті української нації?

— Вичерпно на це запитання зможемо відповісти лише з плином часу. Проте вже нині можна сказати, що 18 серпня 2013 року ми пережили унікальну історичну подію, котру в нашій Церкві святкуватимемо щороку 18 серпня. Запровадження такої нової традиції відбулося на основі рішення Синоду нашої Церкви.

Патріарший собор Воскресіння Христового є символом-знаком воскресіння нашої Церкви. Вона мала складну історію¹. Я, як і мої попередники, за кожної нагоди наголошую, що не можна забувати: це Церква Володимирівського Хрещення. Ця Церква народилася у водах Дніпра, на берегах² якого нині збудовано патріарший собор УГКЦ. У радянський час ця Церкву намагалися тотально знищити, викреслити зі свідомості української нації. Попри всі ці намагання Церква волею Божою відродилася. Розуміючи, що в цьому був великий промисел Божий, новий храм названо собором Воскресіння Христового.

Багато сторонніх спостерігачів наголошують, що собор збудовано на лівому березі Дніпра, вбачаючи у тому знаковий момент. Висловлюється сподівання, що Собор, місце під будову якого надали на лівому березі, стане символом єдності й української Церкви, й української нації. Одне її тіло впродовж віків розрізали різні ріки — то Збруч, то Дніпро. На жаль, і нині багато хто говорить про Правобережну та Лівобережну Україну, хоч усі ми діти одного народу.

Не забуваймо також, що українська нація присутня на всіх континентах світу. Нині, як ніколи раніше, наш народ потребує осердя, яке було б центром тяжіння українського світу та центром єднання усіх українців, незалежно від місця проживання та конфесійної належності. Тому гаслом, яке спонтанно народилося у процесі підготовки до освячення Собору, були слова: «Собор єднає всіх».

— Дай Господи, аби ці слова стали пророчими. Чи під час підготовки до освячення собору та самого освячення були якісь події, які потребують особливого наголосу?

— При нагоді освячення собору та відзначення 1025-річчя Хрещення України відбулася всецерковна проща до Патріаршого Собору. Була й третя нагода для такої прощі — проголошений нашою Церквою Рік віри. У ті дні до Києва приїхали понад 20 тисяч прочан з усього світу. Я особисто зустрічався з окремими групами з Аргентини, Бразилії, США, Канади, багатьох країн Європи, з Росії, Казахстану, Білорусі. Це була подія загальнохристиянського масштабу, яка вийшла далеко за рамки Греко-Католицької Церкви. Святіший Отець Франциск надіслав свого особистого легата — архієпископа-емерита Вільноса кардинала Бачкіса. Приїхали президенти єпископських конференцій США, Канади, представники польського та німецького єпископатів, усіх східних като-

«Потреба єдності є духовним

Ексклюзивне інтерв'ю Глави УГКЦ, Верховного Архієпископа Києво-Галицького Блаженнішого митрополита Святослава Шевчука газеті «Слово Просвіти»

лицих³ Церков Європи. Для нас дуже символічним моментом була присутність ординарія для греко-католиків у Росії владика Йосипа Верта та очільника Греко-Католицької Церкви Білорусі, отця архімандрита Сергія Гаєка. У ті дні ми бачили те, що матиме вплив на майбутнє всього християнського світу, незалежно від країни, обряду чи конфесії.

— Присутність таких осіб на святі УГКЦ — це вияв поваги до УГКЦ, вияв поваги до держави української нації чи просто відзначення історичної події 1025-річчя Хрещення Русі-України?

— Я таке високе представництво на святі сприймаю як вияв поваги до воскреслої Церкви. УГКЦ є нині потужним чинником церковного буття далеко за межами тільки одного народу й однієї країни. На наше свято освячення патріаршого храму УГКЦ прибули римо-католицькі владика з тих країн, де українці, об'єднані навколо своєї Церкви, є вагомим суспільним чинником. Присутність таких осіб — визнання ролі й місця УГКЦ у глобальному вимірі.

— Чому для відзначення свята 1025-річчя Хрещення Русі-України УГКЦ обрала 18 серпня, а не останню неділю липня, коли ювілей відзначали православні Церкви? Це було пов'язано з технічними або організаційними причинами чи, можливо, були якісь інші нюанси, на яких не наголошували?

— Наші владика пригадали, що пам'ять про хрещення Русі-України з давніх-давен ми пов'язували з днем відзначення пам'яті маккавейських мучеників — 14 серпня. Коли ця традиція прийшла до нашої Церкви, правду кажучи, я не знаю. Цього дня починається Успенський піст і випадає так зване августівське водосвяття. Якраз це водосвяття зберігло старовинну київську традицію спогадування події Хрещення Русі-України. Ухвалюючи рішення про дату відзначення ювілею Хрещення, ми виходили з глибокого осмислення традиції нашої Церкви. До цієї дати я скликав черговий Синод єпископів нашої Церкви, який відбувався у Києві. У першу неділю після цієї дати відбулося освячення патріаршого собору.

— Нині і в УГКЦ, і в православних Церквах нам нагадують, що ми вийшли з єдиної Володимирівської купелі. У чому головна причина, що Церква, себто діти однієї купелі, надалі є поділеною? Не тільки під час приїзду в Україну святішого отця 2001 року, а й нині багато церковних і суспільно-політичних діячів нерідко УГКЦ називають «Галицькою церквою», яка входить на чужу «канонічну територію». Це робиться від незнання історії чи це звичайна політична спекуляція з того ж розряду, що й «твердження» про українську мову як про «австрійський політичний проект»?

— Коли йдеться про єдину, але поділену Київську Церкву, то мусимо пам'ятати, що ці поділи є наслідком, а б сказав, історичних шрамів на тілі нашого народу. Кожний поділ мав свій історичний контекст і свої причини. Нині є, практично, 4 Церк-

ви, які мають коріння у хрещенні святого рівноапостольного князя Володимира. Це наша Церква, Українська Православна Церква, яка перебуває у єдності з Московським Патріархатом, Українська Православна Церква Київського Патріархату. І не забуваймо про Українську Автокефальну Православну Церкву.

Коли говоримо про ті гілки київського християнства, то ми де-факто говоримо, а б сказав, про певні історичні виміри єдиного тіла. Мій попередник, Блаженніший Любомир Гузар, повернувшись з осідком Глави Церкви до Києва, виголосив програмну проповідь, яка називається «Єдиний божий люд у краї на київських горах». У виголошеному тоді слові він замінював причини свого повернення до Києва, а відтак накреслив шлях, яким чином доцінювати той спадок, який кожна з частин колись єдиної Київської Церкви здобула впродовж свого існування і яким чином прямувати до усім нам бажаної єдності. І в чому суть тої єдності, навчав Блаженніший.

А ярлики, які вішають на ту чи ту Церкву, зокрема й нашу, ідеологічного характеру. Я не сказав би, що ті або інші ідеологи діють під впливом незнання, тому що незнання, відповідно до моральних заasad, звільняє від відповідальності. Вважаю, що тут маємо справу з навмисними ідеологічними упослідженнями або свідомим применшенням гідності тої або іншої Церкви.

Тут я ще раз повернуся до проповіді Блаженнішого кардинала Любомира. Він говорить, що дуже часто в різних історичних моментах Церкву намагалися використати як інструмент для тих чи тих геополітичних міркувань сусідніх держав. Необхідний крок для відновлення єдності Київської Церкви — необхідність доцінити факт релігійної свободи, яку в незалежній Україні мають усі Церкви. Лише тоді, коли Церкви будуть вільні від політики, коли Церква зможе бути справді Церквою у вільній, єдиній незалежній державі, усвідомить вартість і незалежність своєї країни і вартість своєї свободи, тоді матимемо всі історичні передумови, аби до єдності можна було прямувати.

— Свого часу владика Василій Медвідь і на проповідях, і в інтерв'ю наголошував, що об'єднання Церков може статися швидше, ніж ми гадаємо. «Це це може статися за мого життя», — казав у перших роках нинішнього століття владика. Чи справді об'єднати процеси вийшли на площину реальності?

— Нагадаю, що між 5 та 12 червня 2013 р. Україну відвідав Президент Папської Ради сприяння єдності християн кардинал Курт Кох⁴. Оскільки той візит відбувся напередодні святкування 1025-річчя Хрещення Русі-України, то він не став головною інформаційною подією, проте маю всі підстави назвати його знаковим. Візит кардинала Коха поставив питання пошуку єдності між християнами у центр уваги українського суспільства. Тим паче, що у дні візиту дуже яскраво було видно факт

роз'єднання Церков в Україні.

Під час того візиту серед інших заходів відбувся круглий стіл, на який запросили представників громадськості, богословів, активних мирян різних церков. І що ж ми, представники різних гілок єдиної колись Київської Церкви, побачили? Ми побачили, що питання церковної єдності незворотно. Про це я заявляю з глибокою впевненістю. Потреба єдності є духовним запитом віруючих християн-українців.

— У чому прояв згаданого Вами духовного запиту щодо єдності?

— Коли говоримо про православну сторону, то бачимо, наскільки наші православні брати втомлені від існуючого серед них поділу. Бачимо, наскільки серйозно вони прагнуть зробити крок усередині власного кола. Другим кроком, очевидно, має бути питання єдності всіх гілок київського християнства. Тому Українська Греко-Католицька Церква делалі більше усвідомлюється як необхідний партнер для досягнення єдності. Донедавна цього не було. І коли говорили про єдину помісну Церкву в Україні, то обов'язково як єдину помісну православну Церкву. Нас просто викидали з поля зору. Тепер уже всі розуміють, що наша Церква — каталізатор і промотор досягнення такої єдності.

Третім моментом, який я зрозумів після тих зустрічей, є те, що не тільки делалі глибшим є суспільне розуміння, а й влада вже усвідомлює, що Церква не є людською інституцією, якій можна накинути єдність, за допомогою дипломатії, якихось домовленостей чи наказів штучно створити єдину Церкву. Церква — не людське утворення, а тіло Христове. Тому за Божою волею можуть відбутися події, які в людському сприйнятті видадуться дивними й несподіваними. Згадані слова владика Василя повністю поділяю. Хоч у сприйнятті людського розуму перспектива цер-

ковної єдності здається далекою, проте можуть статися події, які всіх нас здивують⁵.

Що це за події можуть бути, ми, звичайно, не знаємо, проте постійно мусимо молитися за нашу єдність. Мусимо її будувати в духовному плані. Якщо кожен християнин у своєму особистому, духовному житті стане хоча б трошки ближчим до Ісуса Христа, у якого всі віримо, тоді й станемо на крок ближче до нашого ближнього.

— Ви сказали про відсутність втому Православних Церков від їхнього роз'єднання. Проте бачимо й інше прикре явище. Певні особи, зокрема й церковні діячі, доводять, що УПЦ КП є неканонічною, лякаючи вірян, що всі здійснені у ній обряди неканонічні, а відтак негодні Богові. Я тривалий час шукаю відповіді на запитання, хто дав право людині судити, що угодне Богові, а що ні. Ставлю його Вам у контексті заяв нинішнього Святішого Отця Франциска, який уже у час його понтифікату заявляв, що не йому, людині, ставити які-небудь хвіртки на шляху людини до Господа...

— Коли говоримо про Христову Церкву, коли сповідуємо у Символі віри ознаки істинної Церкви, то кажемо (тут хочу наголосити, що всі кажемо!): «Вірю у єдину, святую соборну (або католицьку⁶) і апостольську Церкву». Це означає, що церковна спільнота має не тільки вертикальний вимір, себто зв'язок людини з Богом, про що йдеться у запитанні. Вона має також інший вимір — вимір вселенськості. Це означає, що помісна Церква повинна мати не тільки віру в Бога, а й зв'язок із братами у вірі. Канонічність не полягає в угодності чи неугодності⁷ Богові, а в сопричасті зі вселенським християнством. Я не коментуватиму, хто, виходячи з православного розуміння, підпадає під поняття неканонічності і які для цього є критерії. Це питання стосується православних богословів та ієрархів.

Листи з безвічності

Розмаїта за виявами й цілісна за світоглядною суттю поезія Анатолія Качана — лауреата премій імені Лесі Українки, В. Близнеця та Є. Плужника — опублікована в 15 авторських книжках, у хрестоматіях і антологіях української дитячої літератури. Наприкінці минулого року в Національному видавництві дитячої літератури “Веселка” вийшла його нова книжка лірики та ігрової поезії для дітей дошкільного й молодшого шкільного віку “Листи з осіннього саду”. А цього року видавництво “Веселка” й тернопільське видавництво “Навчальна книга — Богдан” спільно здійснили її друге видання.

Представлення “Листів з осіннього саду” відбулися в Національній бібліотеці України для дітей, на виставках-ярмарках в Українському Домі та на III Міжнародному фестивалі “Книжковий Арсенал”, у Будинку письменників НСПУ, Національному музеї літератури та Музеї друкарства в м. Києві, а також у Миколаєві, Кіровограді, Івано-Франківську.

Книжка входить до списку “Лідери літа” (підрозділ “Дитяче свято”) XV Всеукраїнського рейтингу “Книжка року ‘2013” та до списку претендентів на премію “ЛітАкцент року — 2013” (розділ “Поезія і проза для дітей”).

Олександр ШОКАЛО

Поезія А. Качана зацікавлює і дітей, і дорослих, бо в них живе первинне, джерельне світовідчуття чистого людського серця — все справжнє й незабутнє. Бо й самому поетові “світ відкрився по-новому, через магічний кристал дитинства”. Школярі добре знають барвисті й мелодійні, легко запам’ятовувані вірші Качана, бо вивчають у школі. А дошкільнятам читають старші. Тож спробую ознайомити з цією поетичною книжкою дорослих читачів, а вони, сподіваюся, зацікавлять нею дітей.

У цій книжці зібрані, за словами автора, “як бджоли у вулику” “вірші-безконечники, загадки, скоромовки і навіть один довготелесий вірш-розираш”. А живою складовою поетичних образів Анатолія Качана стали мальовані образи самотнього художника, лауреата Шевченківської премії Костя Лавра. Митець явив тут особливі малюнки, відмінні од своїх широковідомих книжкових ілюстрацій. Їхня колоритна дитинна стилістика дивовижно гармоніює зі стилістикою словесних образів поета, а також із яскравими дитячими світовідчуттями, уявою й мисленням.

Цілісна образна система Качанової поезії проростає з архетипів української аграрної культури й сонцесповідного (ясновідного) світогляду. У віршах “Листи з саду”, “Снівчий сад”, “Райські дні”, “Зелений шум”, “Бджолиний рій”, “Пісня джерела”, “Приморська осінь”, “Зимові яблука”, “Райський сад” наскрізно струменить живильне відчуття саду:

...Іще за партами сидять
Нові герої покоління,
Які відродять Райський сад —
Квітучу нашу Україну.
...Пора збирати не каміння —
Прийшла пора збирати насіння
На райські саджанці і сад.

Мене надзвичайно вразила ця глибинна філософема як смисловий ключ до світообразу поезії Анатолія Качана й цілого світу української культури. Реалії нинішнього життя розширюють і поглиблюють підтекст поетичного мотиву. Збирання насіння — це образ збирання воедино сутнісних сил людей перед загрозою знелюднення. Тільки в збірності можливе оновлення людини й народу та наповнення людського ества самостійною життєвою силою. І ключовим образом нашої збірності й оновлення є сад.

Сад — один із найдовершениших набутоків людей агрокультури. Зрештою людська культура —

це як культура саду, квітника, виплекана дбайливою працею господаря, де в розмаїтті видів кожна квітка, кожна рослина, кожне дерево мають свій цвіт, свої пахощі й родять свої плоди. Сад — справжній земний рай для бджіл, птахів і дітей. Сад є осердям кожної української садиби. Бо й саме поняття садиба походить від саду. Сад як сакральний осередок агрокультури — місце, де люди досягають самозаглиблення, внутрішньої волі, просвітлення, моральної зрілості й духовного довершення. Про духовне значення садів свідчать і їхні назви, зафіксовані, наприклад, у давніх іранських трактатах з агротехніки (XIII ст.): “Сад — свічадо світу”, “Сад — радість для серця”.

Також і збірка філософської лірики Григорія Сковороди “Сад божественних пісень” сповнена сердечної, духовної сутності внутрішньої людини, яка серед природи звільняється од марнот і пристрастей мирських, в усамітненні досягає внутрішнього ладу й знаходить щастя в простому житті — стає справжньою. Тарас Шевченко у своїй улюбленій світлій поезії “Садок вишневий коло хати...” явив особито мрію про щасливе родинне життя серед рідної природи.

І в Анатолія Качана сад набуває традиційної знаковості: “Райський сад” — “зелений храм” рідного села і “Квітуча наша Україна”:

На порозі села степового,
У зеленому храмі його
Помолюся Південному Богу
За столицю дитинства мого.

А столиця поетового дитинства — старовинне село Новопетрівське на Миколаївщині, звідки родом його батьки (а сам народився, на початку 1942 року, в сусідньому селі Гур’ївка, де батьки оселилися ще до війни). Саме тут, на побережжі Південного Бугу (Богу), хлопчик пережив і засвоїв перші, незабутні враження від краси рідної природи:

Де комиш, верба, вода —
Там і рай на світі.

Зрештою, вся природа рідного поетового краю й цілої України — це Земний рай, Білий світ, осяяний Сонцем.

Успроймаючим, безвічним світлом променить у поезії Анатолія Качана Сонце: “Із моря Сонце випливало...”, “На весну Сонце повернуло...”, “Помолилось літо Сонцебогу...”, “...А мед — то згустки Сонця”, “Сонце сідає в тихий лиман”. У знаковій поетичній загадці “Квітка Сонця” закодовано світоглядну суть Українського світу: Україна — Вітчизна для всього, що живе в її Небі й на її Землі. І це — “Теплий край” нашого дитинства, до якого ми незмінно повертаємося з близьких і далеких доріг. Цей край дитинства переповнений буянням трав, цвітінням квітів, дзвенінням бджіл, щибетанням птаства, іржанням коней, сюрчанням цвіркунів, дзюрчанням джерел, шумом моря, шелестом і леготінням вітрів, гримотінням весняних і літніх гроз, плодами яблунь, груш, шишину, бузини, курликанням журавлів, осіннім листопадом, завиванням завірюхи, тріскотінням морозів і щедруванням зими та новолітнім сонцеворотом весни...

Такий нескінченний колорух сил Природи у світообразі Качана. Життєствердний дух нескінченності струменить і в його

грайливих, дитинно чистих віршах-безкінечниках: “Вийшла річка з берегів”, “Маятник дитинства”, “Пе-ре-віз-ник”, “Вечір у стелу”, “Летюча квітка”. Образне мислення в Анатолія Качана свіже, жваве, яскраве, тож пробуджує в дітях безпосереднє, самостійне ясне світовідчуття й тонке, проникливе сприйняття життя. А жартівливо-іронічний погляд автора на технозалежність нинішніх дітей спонукає їх до самоіронії й до відновлення природного світовідчуття.

Качан не обтяжує метафори опису природних явищ. Природа не потребує людських придумок для її одухотворення — вона одухотворена сама в собі як проявлена сутність безвічної сутності Рода: “Природа — всьому початкова причина і руйнівна сила” (Григорій Сковорода). Людини належить відчувати закони природи на клітинному рівні й чути духом серця її лад.

Поезія Анатолія Качана навчає дітей ясно бачити світ і любити життя, а діти навчають цього батьків. Долучаючись до Качанового світообразу, доросла людина повертається до джерела дитячої первинності світовідчуття. Бо діти вільно спонукають дорослих дивитись на світ ясним внутрішнім зором чистого серця й відрізати правду від омани. Бо діти первинно чисті, а дорослі часто гублять чистоту серця й покладаються на нечистий, практичний розум. Ясний стиль Качанової поезії — не від зарозумілої голови, а від чистого дитинного серця, в якому й живе ясний дух позачасовості — дух безвічності. Й “Листи з осіннього саду” сповнені його надтонким струмуванням і сприймаються як “Листи з безвічності”.

Петро АНТОНЕНКО Фото Олександра МАЙШЕВА

120-річчя з дня смерті Леоніда Глібова відзначили в Чернігові з ініціативи й за найактивнішої участі членів міського об’єднання Товариства “Просвіта”. До вшанування класика української літератури долучилися Департамент культури і туризму обласної державної адміністрації, управління культури міської ради, Літературно-меморіальний музей Михайла Коцюбинського. Та основний клопіт з організації акції взяли на себе просвітяни, насамперед невтомний ветеран Товариства, заслужений лікар України Сергій Богдан.

Леонід Глібов (1827—1893) із 66-ти років свого життя останні 35 прожив у Чернігові (з невеликою перервою, коли через революційну діяльність його звільнили із посади педагога і вислали до Ніжина). У місті над Десною поет і похований на території Троїцько-Іллінського монастиря, біля

Вшанували пам’ять Леоніда Глібова

стін величного Троїцького собору, спорудженого стараннями гетьмана Івана Мазепи. Саме в Чернігові розкрився багатограний подвижницький талант Глібова. Довкола своєї родини він згуртував усю свідому українську інтелігенцію міста, став першим просвітянином ще до офіційного утворення Михайлом Коцюбинським у місті однієї з перших на Наддніпрянщині “Просвіт”. 1861 року Глібов стає видавцем і редактором першої губернської газети “Черниговский листок”, на шпальтах якої відстоює національні ідеї, інтереси простих людей. Письменник активно працює у земстві. Зокрема з 1867 року стає управителем земської друкарні, поєднуючи свою творчу працю з активною видавничою діяльністю.

У річницю відходу у вічність видатного байкаря і тонкого лірика просвітяни, представники

творчої інтелігенції, працівники музеїв, бібліотек поклали квіти на могилу Глібова. У Музеї М. Коцюбинського відбувся літературно-мистецький вечір пам’яті

Леоніда Глібова. Відкрив вечір директор Музею Ігор Коцюбинський. Про величезний внесок Глібова у розвиток демократичних традицій в Україні, просвіт-

ництво, популяризацію поетом рідної української мови та культури говорили заступник директора Музею Наталія Коцюбинська, начальник міського управління культури, заслужений діяч мистецтв Олег Васюта, доцент Інституту історії, етнології і правознавства ім. О. Лазаревського Тамара Демченко, доцент Національного педуніверситету ім. Т. Шевченка Василь Буденний. Від письменницької громади виступили лауреати премії імені Глібова Михась Ткач і Олексій Брик.

Цікавою була і концертна програма. Соліст філармонії заслужений артист України Іван Круш виконав знамениту пісню “Стоїть гора високая...” (“Журба”), слова якої Леонід Глібов написав на Чернігівщині, у старовинному козацькому містечку Седнів. Учні та студенти читали відомі байки поета. Кращі читці отримали подарунки — книги від Культурно-мистецького центру “Інтермеццо”.

Дмитро Стус повідомив, що отримав близько сотні звернень, дзвінків, електронних листів, були й зустрічі, виступи у пресі. Діапазон обговорення коливався від цілковитого сприйняття до повного заперечення того, що відбувається в музеї:

— Підкреслюю, що вже не буде можливості відтворити стару експозицію, адже вона не була розрахована на демонстрацію оригіналів творів Тараса Шевченка. Найголовніше завдання музею — збереження колекції і її показ. Адже нелогічно не показувати оригінали творів Тараса Шевченка, які зберігаються в музеї. Тому в новій експозиції демонструватимуться акварелі, графіка, рисунки. Вирішимо ще одне проблемне питання — формат. У тій кількості залів, що була донедавна, екскурсоводи намагалися вирішити проблему проведення 45–60-хвилинної екскурсії. Такої можливості не було, а тепер буде.

Тетяна Калініна, завідувач науково-дослідного відділу "Життя та творчість Тараса Шевченка", представила учасникам проект оновленої експозиції.

— У музеї працюю близько 30 років. Я прийшла тоді, коли експозицію оформляв Анатолій Гайдамака. Експозиція, яку нещодавно демонтували, дуже близька до експозиції 1989 року, що отримала Шевченківську державну премію. Експозиція 2006 року споріднена з експозицією 1949-го. Тобто вона була в такому стані, з якою відкрився музей 1949 року, коли з евакуації повернулися малярські роботи і вирішили створити музей у цій будівлі. 2006 року, коли ми змушені були під керівництвом тодішнього директора Наталії Клименко дотримуватися того ж самого принципу — біографічного, хронологічного, тематичного, в експозиції 2006 р. основну увагу зосередили на біографії та творчості Шевченка. Нині, у зв'язку з початком ремонтно-реставраційних робіт у будинку і з тим, що тут буде часткове перепланування, змінюється і кількість експозиційних залів.

Тепер ми змушені вибудувати експозицію як окремі блоки. Відеоряд "Життя і творчість Шевченка" починається з метричної книги і закінчується сві-

Громадська опозиція музейній експозиції

Ще 23 жовтня ц. р. у Національному музеї Тараса Шевченка відбулася нарада з відкритого обговорення нового тематико-експозиційного плану (ТЕП) з науковцями і фахівцями-музейниками. Науково-методична рада музею потому розглянула зауваження і пропозиції, висловлені учасниками обговорення і рецензентами, зокрема О. Толочком (член-кореспондент НАНУ, доктор історичних наук, завсектору Інституту історії України), П. Кралюком (доктором філософських наук), О. Сліпушко (доктором філологічних наук, завкафедри української літератури та шевченкознавства КНУ ім. Т. Шевченка) та іншими.

А 8 листопада підбили підсумки громадського обговорення концепції оновленої експозиції музею, яку готують до 200-ліття Кобзаря. Тому Дмитро Стус, генеральний директор НМТШ, одразу заявив учасникам, представникам громадськості, що ніякого початку обговорення, на що вони сподівалися, не буде — воно вже відбулося, без їхньої, зрозуміло, участі. Очевидно, з цієї причини на сайті музею не виставили й матеріалів, які мали б розглядати. І хоча на попередній нараді громадськість запевняла, що буде широке обговорення, натомість спланована акція надала обговоренню сумбурного характеру...

доцтвом про смерть, меморіальними речами і матеріалами про перепоховання. Коли ведеш екскурсію і розповідаєш про складні перипетії життя Шевченка, коли зобов'язаний охарактеризувати всі малярські твори, які експонуються, і треба обов'язково сказати про значення поезії на кожному окремому етапі, то це дуже ускладнює сприйняття інформації. Тому після тривалих обговорень і сумнівів ми вирішили вдатися до змін і оновлення.

Щодо самої концепції експозиції. Другий поверх ділиться на дві частини. Перша, з 1-го по 7-й зал — біографія Шевченка. Синтетичне висвітлення, монографічний показ зберігається. Зберігаються головні документи, малярські твори, видання. Тут домінує Шевченко-поет, бо Шевченко-художник перемагає чи відтісняє увагу глядача порівняно з Шевченком-поетом, прозаїком. Та частина малюнків, яка не має безпосереднього стосунку до Шевченка, переноситься в другу частину експозиції. Отже, 8-й зал — малярські роботи, матеріали про поховання і перепоховання поета.

Друга частина експозиції мистецька. Вона ділиться на блоки. Вирішили не показувати в хронологічній послідовності малюнки Шевченка, а розбити їх на блоки, які розрізняються за технікою виконання, жанрами, тематикою. Наприклад, 9-й зал — зал Катерини (цю ідею намагалися втілити музейні працівники-попередники), 10-й — акварельні портрети, 11-й — краєвиди періо-

му він мав дуже добру концепцію. Тому я б запропонував не виставляти російських назв на залах. Скажімо, "Призвание и ничего больше". Років 30 тому про це не можна було й говорити. Тоді можна було перекладати українською Пушкіна, Беранже й усіх, тільки не Шевченка. Шевченко залізно мусив бути зафіксований у тій мові, якою він написав щоденник. Я думаю, що це не музейна, а принципова справа. У музеї має бути нормальний мовний режим нашої держави. І це не порушення. Хочете дати якийсь документ в оригіналі російською мовою — дайте фотокопію.

Має бути якась концептуальна річ у показі портретів. Ми звикли давати портрети вождів, у всіх музеях — Катерина. Треба визначити їм місце. Миколу I разом із його жандармами, Дубельтом, Орловим, треба було б давати в рядочок. Немає потреби виставляти їх разом з порядними діячами епохи.

А представлення тритомника Кирило-Мефодіївського братства? Ми 50 років чекали на його публікацію. А фактично, що таке Кирило-Мефодіївське братство? За матеріалами експозиції — то фікція. Ми маємо про це братство уявлення тільки з жандармських матеріалів. Кожен зал повинен давати уявлення про поета і дух того часу. А той час був нашпигований жандармською пильністю. Зважаймо на це.

А що таке "Чутки в Петербурзі"? Головна з них — чутка Белінського: "Будь я на месте государя, я дал бы ему не меньше". Не треба дискримінувати товарища Белінського.

І кілька слів про повернення Шевченка. Дата 22 травня в'їлася в нашу історію, в нашу плоть і кров та історію життя багатьох людей, переслідуваних за цю дату. Це надзвичайно важлива дата. Вона затіняє все інше. Гадаю, що це незручно і невідгодно будь-кому. Бо поставити в цей ряд будь-кого, це, по суті, підміна теми. Нам дуже важливо показати того Шевченка, якого поховали в Петербурзі, його дуже достойно поховали — дай Боже такі похорони і класикам російським. Треба показати це. І треба показати перепоховання, але це вже було нове життя. І оце нове життя Шевченка після смерті, після виконання Заповіту — окрема сторінка. Її не треба змішувати ні з чим іншим. Звичайно, можна дати в якійсь електронній формі, можна дати аналог з іншими і нагадати, зокрема, і про неперепохованого Довженка, і про Сту-

са, і про інших. Але це треба дати широким планом, більшим порівняно з тим, що дозволялося в советські часи. Свого часу мене викликали куди треба і запитували: "Навіщо вам це здалося, що ви носитеся з 22 травня?" І коли я пояснив, сказали: "Не буде цього!" Вони дуже добре відчували, що це таке — друге народження Шевченка. Іншого Шевченка, вже безцензурного. Тому я пропоную подумати добре про учасників Кирило-Мефодіївського братства. Не треба засмічувати три великі постаті, які увійшли в нашу історію: Шевченко, Костомаров, Куліш.

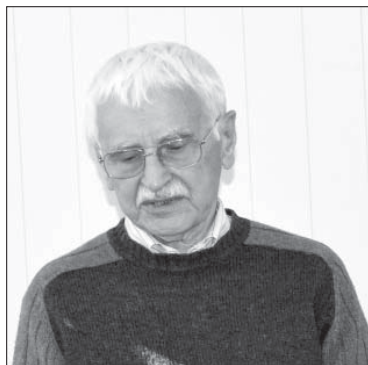
В'ячеслав Кириленко, голова Комітету ВР України з питань культури і духовності:

— І я, і члени нашого парламентського комітету присутні на зібранні. Ми шануємо кожного співробітника музею, з повагою ставимось до директора і до представників громадськості, їхніх позицій і думок. Переконали, вони можуть прислужитися нашій загальній справі — вшануванню пам'яті нашого Кобзаря, вивченню і впливу життя і діяльності Шевченка в контексті національної державницької ідеї. Місяць тому з цього приводу ми вже збиралися в Комітеті з питань культури і духовності. Але тоді йшлося більше про ремонтно-реставраційні роботи, як дехто їх називає. Другим питанням було тематико-експозиційний план, тобто про нову чи оновлену експозицію, яка відкриватиметься до 200-літнього ювілею Шевченка. І перше, і друге у нас у Комітеті перебуває під пильною увагою.

Ігор Ліховий, колишній генеральний директор Шевченківського національного заповідника в Каневі:

— Проблеми, які нас сьогодні зібрани, відображають системну кризу гуманітарних наук в Україні і значною мірою в шевченкознавстві, особливо в його практичній складовій — музеях. Нам ніби пропонують детально проаналізувати документ — концепцію нової експозиції, і внести свої критичні зауваження (хоча насправді, як з'ясується, все вже обговорено). Я почав би з іншого. Бо насправді те, що відбувається з музеєм Тараса Шевченка, готувалося не один рік і не одне десятиліття, про що говорив

Євген Сверстюк, письменник:

— Цей музей був заснований зовсім не для того, щоб ми полюбили Шевченка, а для того, щоб ми за допомогою Шевченка полюбили советський режим і то-

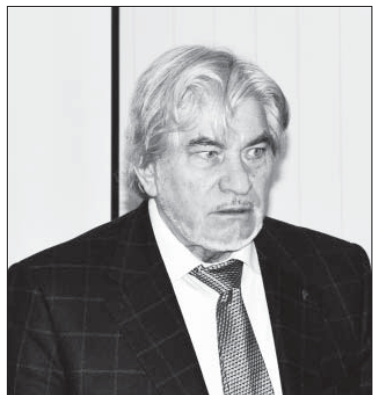

п. Сверстюк. Ніхто не створював музею Шевченка, щоб знати Тараса Шевченка. І ніхто сьогодні, жоден із указів президента, жодні розпорядження Кабміну не ставили за мету зробити Шевченка справді доступним для українців. Ювілейне, повне зібрання творів Тараса Шевченка має наклад 7 тисяч на 45 мільйонів українців. Жоден із вас не купить це зібрання, як і Шевченківську енциклопедію.

Згідно із Законом “Про музей і музейну справу”, музей — наукова і культурно-освітня інституція. Тобто музей виробляє певний науковий продукт: монографії, альбоми, концепції. А продукт не може не мати авторства, як це є у випадку з концепцією експозиції Національного музею Тараса Шевченка.

Із наданих матеріалів дуже важко розібратися по суті справи, бо нас відправляють не до того цілісного явища, яким є Національний музей Тараса Шевченка з його двома філіями. Яка місія цього музею? Вона не сформульована. Усі музеї світу мають чітко сформульовану місію, яку винесено на сайти і на кожен офіційний документ. Люди повинні розуміти, яке ви маєте завдання. Показати Шевченка, як ви пропонуєте, франтом, представником петербурзької богеми? Чи показуватимемо його, як у попередній експозиції, ідея якої не набагато відрізняється і від 1949 року, від 1989-го: там Шевченко був атеїстом, богоборцем, там Шевченко був співцем інтернаціоналізму, борцем з буржуазним націоналізмом і виразником класових інтересів...

200-річчя Шевченка — це єдина дата, яку українці за кордоном і на материній відзначать спільно. Ви ж, Дмитре Васильовичу, мовчите, не проявляєте себе як лідер, вдумливий керівник, який може чітко сформулювати позицію науковця і патріота.

Павло Мовчан: Передовсім хотіли сказати про те, що нас може очікувати, як сказав Кириленко, 9 березня. Те, що ми мали в Каневі. І коли зовсім недавно відбулося виїзне засідання колеги Мінкультури, я знову наважився пройти по тих залах. Куди вгнали гроші? Враження ті ж: зробили вокзал, повісили банери...

Індульгенції Ваші, Дмитре Васильовичу, з Ларисою Павлівною разом — на оці пріоритети, які ви собі визначили, закінчилися. Оdesа показала, чумацька хата показала, що по руках вас будуть бити довго. Що вас очікує? Якщо ви не дослухаєтеся, не створите громадської ради, не врахуватимете думки Інституту, де ви працювали і з яким ви консультуєтеся... Ви вважаєте, що ви вирішили, і так буде! Либонь ви як голова рускоязычних писателів України, а Л. П. — ваш заступник, вважаєте, що російська мова для Шевченка — це природно. І тепер хочете цей

електрод вживити. Припиніть! На що ви розраховуєте? Хіба ви не знаєте, що це святе не лише для українців? Шевченко — це протидія всьому сатанинському, не руйнуйте святая святих.

Сьогодні треба радитися з громадськістю, оприлюднювати, куди кожна копійка пішла, а не сподіватися на те, що ви самі домовилися, склали концепцію і кошторис і пішли до Президента, щоб його переконати. Доцільність нашого зібрання в тому, щоб не було двох чи трьох громадських комітетів — зробіть один, як і належить бути. Це ж центральний музей № 1! Якщо ви не прислухаєтеся до того, що сьогодні пишуть і говорять, повториться історія десятирічної давності із зверненнями працівників музею, народних депутатів, членів творчих спілок, інтелігенції та громадськості до уряду... Зупинили ми тоді вал. Якщо думаєте, що й тепер не зупиниться — зупиниться! Є багато небайдужих українців... Дослухайтеся до тих людей, що прийшли сьогодні. Треба зробити справді національний музей Шевченка, музей № 1 в Україні.

Микола Жулинський: Ми справді готувалися до обговорення тематико-експозиційного плану. Тут присутня заввідділу Шевченкознавства Валерія Смілянська, яка писала рецензію, готувалася виступити, тут мій молодший колега Олександр Боронь. Інститут літератури постійно намагається ефективно співпрацювати з музеєм Шевченка. Тому що це наше рідне — ще 1926 р., коли в Харкові був утворений Інститут Тараса Шевченка, це було єдине ціле. І живописна спадщина, і громадянська, і поетична спадщина зібрана в єдине ціле тодішніми співробітниками Інституту Тараса Шевченка. Це вже потім відбувся поділ і в нас зберігається літературна спадщина, а тут — майлярська спадщина. Але ми співпрацюємо, готуємо разом Шевченківську енциклопедію, вийшло уже 2 томи, до кінця року вийдуть 3 і 4, наступного року ще 2. Працюємо над ПЗТ Шевченка, і я вдячний колегам із Національного музею Шевченка за їхню працю.

Микола Біляшівський, член Головної ради Українського товариства охорони пам'яток історії і культури:

— Ні, не радянська влада створила музей Тараса Шевченка. Тарновський створив, Стара громада, Лазаревський, мій дід ходив збирав гроші, щоб ці стіни стали музеєм. А гроші дали Терещенки на відділ Шевченка міському музею. Я бачу, як усміхаються мої доброзичливці. Пльонули в душу і на гріб цих людей.

Тепер про головне. По-перше, відбувається підміна поняття. Ми обговорюємо документ, якого ніхто не читав. Як так і знав, що Інститут літератури прочитає, ви виправите те, що вивісили на сайті музею, і в результаті ми пошлемося у дурні. Бо ж ми протестуватимемо проти того, що ви уже виправили! Як правило, до громадських слухань дається те, що треба обговорити. Місяць тому ми говорили на цю тему з Кириленком, на жаль, Комітет не пращало належним чином із цього питання. Міністр культури дав нам відповідь, що ніякого дозволу у музею Шевченка на будь-які роботи в цьому будинку немає. На реставрацію ви не брали дозвіл. Може бути указ президента і розпряження прем'єра, але поки експертна рада з реставрації нашого ж департаменту охорони культурної спадщини не дасть своєї згоди, ніхто не має права приступати до будь-яких робіт.

По-друге, щодо експозиції. Цей будинок — історична пам'ятка. Портрет Алферова, власника будинку, передали до Харкова з Москви ще 1939 р. Чому у вас у плані цього нема? Наступні власники, Терещенки, зрозуміло, є. Вони ж дали гроші на відділ Шевченка в міському музеї. А в ньому директор музею створив відділ уродженців нашого краю в Національному художньому музеї. Це було за царя Миколи II, а не за советської влади. І вміли люди тоді, коли було заборонено, в Думі сказати, що треба, щоб усе українською мовою було: медицина,

Лист Оксани ЗАБУЖКО (озвучила письменниця Людмила Таран):

“Оприлюднена в ЗМІ інформація про поспішно, у традиціях радянського “датського” авралу, замислену й проваджену реконструкцію Національного музею Шевченка залишає враження, наче за цим проектом стоїть група людей, котрі з незрозумілих причин вирішили вчинити найгучніше і найефектніше в історії незалежної України громадське та політичне самогубство. Бо ані брак компетенції, ані як заводно запалені амбіції не можуть пояснити й виправдати тої обставини, що радикальна зміна всієї КОНЦЕПЦІЇ Музею, який сьогодні є не тільки єдиною беззаперечною національно-об'єднавчою цінністю для всіх українців, а й головним культурним маркером України в світі, планується так безсоромно-кулуарно — поза спиною і без відома міжнародної експертної спільноти шевченкознавців та музеєзнавців, без проведення попередніх наукових досліджень із якнайширшим фаховим та громадським обговоренням, без загальнонаціональних дискусій, тендерів, поетанних публічних звітів, — словом, без усього того, що незмінно супроводить проекти такого рівня іміджевої престижності в усіх цивілізованих країнах (пор. історію Музею Моцарта у Відні, Національного Музею Гете у Веймарі та ін.). А головне — взагалі без розуміння, що йдеться не про шкільний музей, не про куточок у заводському чи армійсько-

школі, а про загальнонаціональне надбання, ба більше — про символічне культурне обличчя країни, що в нього будь-яке КОНЦЕПТУАЛЬНЕ втручання можливе лише після тривалої й копіткої підготовчої роботи в умовах абсолютної прозорості й досягнутого суспільного консенсусу.

Інакше як скандальним такий підхід не назвеш — і, якщо його метою справді є всеукраїнський (і міжнародний!) скандал із передбачуваними наслідками, то автори проекту на добрій дорозі. Якщо ж у їхніх планах було здійснити давно й насущно потрібне впорядкування Музею, інспіроване наближенням ювілейної дати, то єдиним розсудливим виходом із ситуації мені бачиться перенесення всіх мегаломанських планів із “перезавантаження” Музею на довготермінову перспективу (із запланованими дослідженнями, створенням Наглядової Ради з числа міжнародних експертів і т. ін.) — і зосередження, наразі, на питаннях технічної реставрації, що має забезпечити якомога надійнішу КОНСЕРВАЦІЮ музейних фондів і чинної експозиції”.

школа, наука. Щодо концепції. Концепцію написали, але якби написали її правильно, то ми зараз не бігали б по залах. Концепція, на мою думку, хибна. Я маю іншу думку, ніж Інститут літератури. Що таке місія? Маврацію Ігор Ліховий. Місія музею Шевченка, на відміну від історичного, інша. Тут треба показати особистість, яка змінює історію. Ви цю історію розтягли на чотири частини. Причому вона не цілісна. Зрозуміло, що діє не твір мистецтва на людей, а людський чинник. Тарас Шевченко підняв і повів мільйони людей, котрі не бачили його творчості. Ті люди, які йшли за треною у Курську, не прочитали й рядка Шевченка, вони були неписьменні. “Вони читати ще не вміли”, — сказав Грабович. Вони тільки чутко знали, як у Пекарях, що він по воді ходить. На відміну від інтелігенції.

Що таке перша частина, монографічна? Це — біографія Шевченка. Це як цілісна людина. Там має бути наголос на поезії. У другій частині будуть твори мистецтва. А мистецтво живе своїм життям окремо від автора. Це не картинна галерея, у вас — музей Тараса Шевченка. Ваші експозитори погано володіють цим питанням. Мені не раз доводилося чути, що Шевченкова “Катерина” — не по критка. У вас наголос в одному — на поезії, в другому — на живопису, а де ж громадська діяльність? Ви взяли

епізод Кирило-Мефодіївського братства і зробили четвертий відділ. Такий зал потрібен, але чому ви його витягли з біографії Шевченка, розчленувавши цим єдність? Ще Дубельт знав, що Шевченко за самостійну Україну. А не всі братчики були за це. Може, це потрібно?

Шевченківський рух — це стрижень національного руху, який довів до незалежності України. Чому у вас цього немає? Чому нема Академії наук? Вона що, цього не заслужила? Чому нема гетьмана Скоропадського, який закуповував його картини, а тільки Терещенки. Це говорить про те, що ці зв'язки ніхто не тямить і не знає, як це зробити. Або інше — може хтось і тямить, але не зробив. І тому в концепції нема авторства. Бо за цим відповідальність. Експозиція мусить показувати людину, а не якісь історії. Це добре в музеї історії. А навіщо це тут? Показуйте через оточення Шевченка. Там мусять бути Вишневецькі. Тільки чому ж у вас Ярема, а не Дмитро, що заснував Запорозьку Січ? А де ви поділи село, з якого він вийшов? Воно ж було чумацьке, ремісничке. Ви усунули село, бо за цим стоїть чужа концепція, що Шевченка, мовляв, навчив і вивів у світ Петербург, а нічого від себе, від рідної хати, від батьків не приніс. А де образ кобзаря? Де прижиттєві види Києва? Ви не працювали над цим.

Я не за те, щоб зберегти все з попередньої експозиції. Але ці 18 залів можна зробити як захопливий фільм, надзвичайний, прекрасний, з усіма несподіванками, трагедіями і злетами Шевченкового життя. Хто вам заважає це зробити? Принижувати Шевченка — святотатство.

Микола ЦИМБАЛЮК
Фото Олександра ЛИТВИНЕНКА

Михайло КАМЕНЮК

Скільки сьогодні сіл у нашій Україні? За недавніми підрахунками, трохи більше 28,5 тис. А що тривожно-цікаво: понад 150 із них зовсім порожні. Не стало людей у них. Жодної людини!..

У селах живущих — третина нації. Урбанізація всепереможно поглинає ці островці національної культури, моральності. Маскультура, поп-культура — цей опіум, цей ерзац угіхи, ці пластмасові консерви свідомості раковою пухлиною заповзають у найдавніші закутки, затуманюють молоді мізки і душі. І сп'яніла од них свідомість не знає, не бачить своїх берегів. Ніяких берегів!

А ось інша (протилежа!) дивовижа. Сотні, а може, вже й тисячі наших сіл мають написані й видані останніми роками окремими книгами-томами власні історії. Написані, надруковані вони народними академіками, невтомними пошукачами родових першовитоків, самодіяльними істориками й архівістами. Аматорами. Наклади цих видань скромні, як пенсії їхніх авторів. Але почасті саме з пенсій відкладаються на опублікування тих книг десятки, півсотні, сотні гривень.

Наяву — самопожертва заради торжества ПАМ'ЯТІ народу. Ці народні підручники визирають скромними, але напрочуд гарними, дивовижними квітами з-під наповзаючого космополітичного льодовика, якому байду-же, що поглинати.

Рубрика “Стежками”, яку я веду, вже має свої поштові повідомлення. Одне з них на моєму робочому столі — книжка “Село, моє рідне село...” вінничанина Станіслава Змерзлого, видрукована в місцевому видавництві ПП “Прада Арт”. Коментуючи в передньому слові це видання, письменник, професор філології Анатолій Подолінний зауважує: “Нині такий жанр наукової літератури, як “історія села”, дістав поширення. Беручи до рук рукопис книжки Станіслава Змерзлого, я думав, що і він є такою ж історією села. Та помилився. Це не наукова праця... Скільки захоплених почуттів береже у своїй пам'яті автор! Потрібно віддати йому належне за чітку пам'ять, він бо, згадуючи минуле, дивиться на нього не тільки очима сина і внука, а зором історика, фольклориста, етнографа, знавця рідної природи, мови, культури...”

Станіслава Івановича Змерзлого я знаю давно як завзятого книголюбця. Та й не тільки. Цей

Скільки села — стільки світа

чоловік усе трудове життя віддав лісові, працюючи в лісовому господарстві — від простого лісівника до керівника підрозділів. Лісна професія для нього потомствена, продовжив батькову справу.

Але Станіслав Змерзлий не просто професійний лісник. Це закоханий природолюб і природознавець. Його замальовки-спостереження про життя і побут рідної подільської природи друкувалися у пресі, у книжках і сприймалися як літературні твори.

А ще Станіслав Змерзлий зібрав, без перебільшення, одну з найбільших в Україні Шевченкіану. Він колекціонує усе, що торкається імені великого поета: книги, листівки, знімки, плакати, дослідження тощо. В його шевченківській книгозбірні є навіть книги з автографами Івана Франка. У бібліотеках краю влаштовуються виставки “З Шевченкіани Станіслава Змерзлого”.

І ось — друквана оповідь цього славного чоловіка про свій родовід, про свою Шуру Брацлавську, про яку зауважує спочатку: “Найбіднішого села на Поділлі, а можливо, і на всій Україні, знайти неможливо. Але ж воно моє рідне — батьківська пристань моя!..”

Та почавши зі зрозумілої багатом нам бідності матеріальної, поет рідного села Станіслав Змерзлий розгортає далі перед читачем цілі сувої багатств, щедру скатертину-самобранку шуробрацлавського і всеподільського фольклору, звичаїв і неповторних обрядів. Про це в розділах “історії села” — “Як старшу світилку Зузю в наше село віддавали”, “Дідунько Бенедко любив життя крепко”, “Бабусині придибенції-небилиці”, “Бабусине пісенне диво”, “Дідуневі “виходки” та оповідки”, “Ой, під калиною зранений партизан лежав”...

Із його книжкою багатющий матеріал знайдуть не лише патріоти Шури Брацлавської, що побіля знаменитої давньої столиці Поділля — містечка Брацлав, а й фольклористи, етнографи. Книжка ця проситься до особливого вивчення, а також до уважного читання і розповсюдження.

Ось тільки дві сторінки, пов'язані з бабусею автора на

ймення Зузя з дівочим прізвиськом Орловська-Підлісна-Раковська із села Побузького, що за селом Мачуха.

Перша сторінка — про вміння бабусі по-знахарськи зцілювати хвороби (“про її знахарство потрібно писати окрему книгу”, — зауважує автор-онук):

“Про лікування рожистого запалення — в народі прозваного бешихою (пристрітом) — пам'ятаю і коротенько напишу. Ця хвороба заразлива і найчастіше вражає в людини кінцівки, але може пошкодити й інші частини тіла. Найголовніше при цій хворобі — своєчасність лікування. Але ж це не з нашим мужицьким характером — “А, якось воно само пройде!...”. А воно не проходить і червоними виразними язиками і свербінням охоплює все більшу частину живого тіла. Я не раз чув, як бабуся картала хвору людину: “Ну де ж ти раніше була?”. Зауважу, що таке дійство-лікування відбувалося у вечірню пору, коли зоряниці небо покривала. Зносила з горища велику ринку (таку вмів робити наш дідунько), брала із печі жар і засипала в цю посудину, якщо була пошкоджена нога, то покривала сукном із шинелі (тепер це можна робити клейонкою), під ногу клала навхрест два ножі. Роздмухувала жар із завчасно принесених лікарських трав, підтримуючи гарне жевріння, обкурювала ногу і просила, щоб людина терпіла пекучість жару.

На жаль, більшість трав я вже не знаю, але ті, які по запаху запам'ятав, то це материнка (богородська трава), любисток, татарське зілля, із мілтиння березові гілки з бруньками, дубова кора. На ногу стелила пасмо із клоччя, завиваючи вісімками, і спалювала його, читаючи молитву (тільки їй відому), при цьому в такт молитви погойдувалася всім своїм тілом.

Обов'язково після кожного сеансу обводила навколо верхньої поріг — кільце запалення — настоянкою з бузини чорної чи дубових гал (листочкових горішків), щоб запалення не підіймалося вище.

Протягом двох-трьох днів хвора людина вдома сама лікувалася за її рецептом: у таку саму макітру чи ринку потрібно було засипати жар, а при нагоді

вугілля (чомусь запам'яталося, що обов'язково з дубових дров, і розжарювати його перваком горілки аж до полум'я, підсипаючи пшеничний грис, обкурювати та “прожарювати” пошкоджену ногу. Через два тижні хворобу як рукою знімає. І людина зі сльозами вдячності на очах приносила “подяку” матеріальну, від якої бабуня завжди відмовлялася, кажучи при цьому: “Все від Бога”.

А бабусині придибенції-небилиці, яких у книжці чимало, це своєрідні ритмічно-віршовані інтермедії, які назавжди запали в пам'ять вдячному слухачеві.

Одна з цих інтермедій мала такий епіграф: “Сходить місяць, сходе ясний, Ще й вечірня зоря. А кум до куми тоді ходє, Коли кума вдома нема”. І далі розгортався наступний сюжет:

“Як до куми не ходить, Коли кума пишна, А у неї густий сад І червона вишня”.

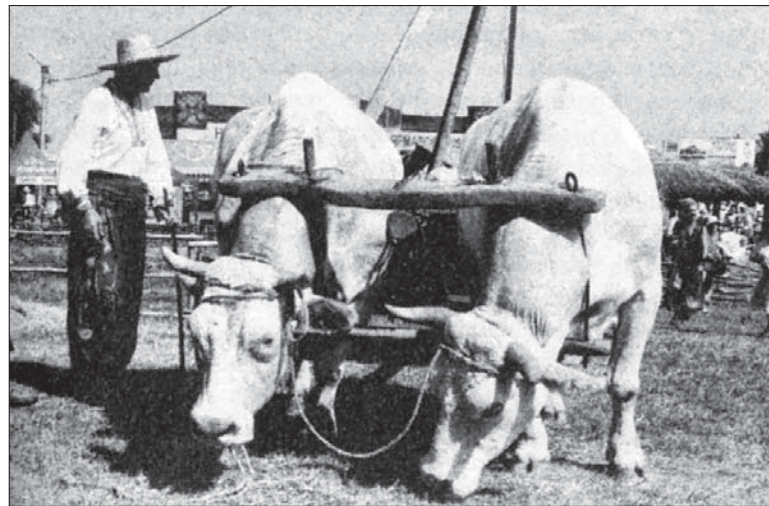
А в цей час у хаті між господарями пробігли чорти пелехаті: господар вечерю справляє, а господиня з кужеля нитку сукає.

Коли кум двері відчинив, то й остовпів, не очікуючи господаря вдома і... Причесався, прилизався, В нові штани вбрался, А як зайшов до куми — На порозі.....

А жінка — це жінка: з неї завжди, як з гуски вода...”.

У цей час бабуня сидить за кужелем і монотонно, ніжною торкаючи педаль верстата, виспівує за ту куму:

“Посіяла просо біля рути, Та й забула ріжок повернути, А ти, дурню, знай, що казати, — Прийшовши мішки позичати”.

Воли круторогі, запряжені у вози століть

“...Отож, коли сходила вечірня зоря, кум дивився на плотик — чи кума вдома нема. А на плотик поглядав не просто так, бо на кілку плотяному завжди був умовний знак. Умовним знаком ріжок служив, що його бугай у корови на пасовиську збив. Ось його-то кум з кумою на кілочку вмошували і такий собі договір склали: якщо ріжок загодострим кінцем повернутий до садиби кума — вхід вільний (чоловіка вдома нема), а якщо в протилежний бік — нема ходу — “параходу”. В один із вечорів знак попереджав — вхід вільний, куме, поспішай!

Приодівшись блаженко, підточивши інструменти, кум мерщій поплентався хуленько.

І яка там тишина — кума дома нема!

Двері синні з шумом відкриває і такої співає:

І тут у кума скресла душа-дума: — Добрий вечір господарям! А тобі звідкіль, куме, знати, що я прийшов мішки позичати?

— А сорока на хвості принесла.

— Отож да: взавтра їду до млина, а мішків нема. То займіте...

А господар борщ наминає і про мішки нічого не знає...”.

Чимало містецьких і господарських секретів — і не лише бабусиних — читаємо в цій цікавій книжці. Що випікали вдома хліб завжди на дубових дровах, і в цьому був певний резон: такий хліб довго не черствів. Що найбільшою лайкою в хвилю скорого гніву, яку чули діти вдома, була: “Побий тебе вареником до подушки”...

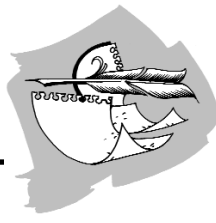
Село наше — скарб неперебутній. Гортаю книжку Станіслава Змерзлого, роздивляюся світліни. Ось бабуня Зузя в юності, перед весіллям. У центрі світліни вона, бідно вдягнута, бо з незаможної родини. А обіч неї, як розписні обереги, подружки — доньки багатших господарів, наче з якогось фільму чи вистави про давні княжі часи. Але в усіх трьох врода не позичена, в очах — море вогню любові й ласки до життя.

А ось і воли круторогі — найтихіший і найвантажопідійомніший транспорт минулого. Ще один раритет, музейна рідкість, що її торкалися пензлі митців, слова поетів.

Скільки села — стільки світа!.. (Саме “світа” — так мовлять мої улюблені подоляни, зберігаю цю особливість рідної вимови).

Такою була сільська юність сто років тому

Галина ЮСИН,
науковий працівник
Музею літератури України

Г. Тарасюк авторка 23 книг: 9 поетичних збірок (“Смерековий міст”, “Множина”, “Світло джерела”, “Жайворове поле”, “Горельєфи”, “Сотворіння гнізда” тощо), 12 прозових (“Любов і гріх Марії Магдалини”, “Дама останнього лицаря”, “Смерть — сестра моєї самотності”, “Між пеклом і раєм”, “Храм на болоті”, “Мій третій і останній шлюб”, “Янгол з України”, “Цінь Хуань Гонь”, “Ковчег для метеликів”, публіцистичних — “Трепанация” тощо, з першими виданнями яких можна ознайомитися на виставці.

Також на виставці подані публікації творів письменниці в українських часописах “Березіль”, “Вітчизна”, “Дзвін”, “Кур’єр Кривбасу”, “Дніпро”, “Київ”, “Буковинський журнал”, “Німчич”, австрійському “Literatura und kritik”, німецькому “Wostok”, російському “Новый мир”, білоруському “Неман”. Значний інтерес становлять курйози, анекдоти, рецепти, захоплення і навіть забобони від Г. Тарасюк, надруковані у трьох виданнях видавництва “Ярославів Вал”: “Одкровення в кафе “Пегас”, “Курйозіада” та “Посмішки чорного кота”. На виставці подана

публіцистика письменниці у періодиці (журналах, газетах). Цікавим є унаочнення творчої лабораторії письменниці завдяки поданим тут комп’ютерним версткам прозових творів письменниці з її ж правками і автографи віршів.

Завдяки майстерності й унікальності творчого доробку, Г. Тарасюк стала лауреатом численних літературних премій і нагород, зокрема премій: ім. О. Гончара, ім. В. Сосюри, ім. Г. Сковороди, ім. І. Нечуя-Левицького, ім. С. Воробкевича, ім. О. Кобилянської, ім. Г. Косинки, Ліги українських меценатів ім. Д. Нитченка. Нагороджена Орденем княгині Ольги, медаллю “Незалежність України”, заслужений працівник культури України... З посвідченнями всіх цих нагород можна ознайомитися на виставці.

Окремі розділи виставки становлять переклади творів Г. Тарасюк білоруською, російською, німецькою, італійською, угорською, румунською мовами та літературознавчі й критичні огляди про письменницю А. Галича, Л. Пастушенка, В. Китайгородської, Л. Герасимчука, В. Дячкова, Д. Чистяка, П. Нечаєвої, монографія доцента Дніпропетровського університету Л. Мірошніченко тощо.

Публіцистика письменниці,

переборювати наслідки російської колоніальної спадщини. “Це потреба дня, і тільки в переборенні цієї, на жаль, об’єктивної реальності, народжується і справжня особистість, і вся нація”, — переконаний він.

Промовляти на вечорі й студенти ПНПУ, які є громадянами інших країн. Зокрема етнічні українці, юні громадяни Аргентини, Казахстану, Польщі вишуканою українською розповіли про те, як плекають і оберігають рідну мову в діаспорі. Студентські виступи перемежувалися відеогаслом “Говори українською!” та відеокадрами з висловами відомих інтелектуалів про значення рідної мови.

В урочистостях узяла участь гість зі столиці — заслужена артистка України, міністр культури в 90-х рр. Лариса Хоролець, яка прочитала вірш Володимира Сосюри “Любіть Україну!”. А ще під час вечора мистецькі колективи ПНПУ демонстрували свої нові творчі здобутки.

Прес-центр Полтавського обласного об’єднання “Просвіти”

Творчі обрії Галини Тарасюк Із нагоди святкування ювілею письменниці

У жовтні 2013 року в Національному музеї літератури України (м. Київ) відбулася ювілейна виставка відомої поетеси, прозаїки, публіциста, перекладача, громадської діячки Галини Тимофіївни Тарасюк.

На виставці, в основі якої жанровий принцип показу, представлено понад 200 експонатів із фондів і бібліотеки музею літератури й архіву ювілянтки. Починається виставка розділом “Витоки, родовід та “університети” письменниці”, знайомство з яким уможливорюється завдяки меморіальним предметам, оригінальним фото, автографам і книжкам.

інтерв’ю з нею та літературознавчі статті про неї представлені у виданні “Трепанация”, газетах “Літературна Україна”, “Слово Просвіти”, “Українська літературна газета”, “День”, “Буковинське віче” та ін.

Можна виокремити на виставці також розділ: “Г. Тарасюк у колі родини, друзів та колег”, який завдяки оригінальним фотографиям з архіву письменниці репрезентує її витоки, активну життєву й громадську позицію.

В чудовому інтер’єрі бібліотеки Галагана, де експонувалася виставка, письменниця зустрічалася зі своїми читачами, з молоддю, зокрема цікавою і довірливою була розмова Галини Тарасюк зі студентами-філологами Педагогічного університету ім. М. Драгоманова та вихованцями творчого відділення Інституту літератури КНУ ім. Т. Шевченка.

Також літературні заходи з нагоди ювілею Г. Тарасюк відбулися у рідних і знакових для творчості письменниці місцях. Так, в отчому селі Орлівка, що в Теплицькому районі на Вінниччині, відкрилася виставка її творів. У приміщенні Інтернет-центру ЦРБ м. Заставна Чернівецької області, де Галина Тарасюк працювала в районній газеті, шанувальники її творчості взяли участь у віртуальній літературній подорожі “Королева української прози”, в якій дізналися про життєвий і творчий шлях Галини Тарасюк. Бібліотекар юнацької кафедри Наталія Ватаманчук представила огляд книжок письменниці, експону-

ваних на виставці “Іх імена — окраса краю”.

У районній бібліотеці легендарного міста Вишніця, про митців і трудівників якого не раз писала Галина Тарасюк, працюючи в буковинській пресі, ювілей шанованої тут письменниці відзначили літературними читаннями під девізом “Керована мрією”.

— Мабуть, немає у літературному середовищі людини, яка б не чула про Галину Тарасюк — поетесу, прозаїка, критика, перекладача, публіциста, автора найкращих творів у сучасній українській літературі, — говорить директор Броварської ЦБС, заслужений працівник культури України Людмила Кошелева. — Автограф-сесія Г. Тарасюк, яка діє в Броварській центральній районній бібліотеці, викликала справжній фурор серед користувачів книгозбірні. На виставці представлені біографічні дані письменниці та книги, які вийшли з-під її пера. У наш час небагато людей захоплюється поезією, але поетичні збірки Г. Тарасюк “Свет родника”, “Жайворове поле” та вибране “Любов і гріх Марії Магдалини” завжди користуються підвищеним читачьким попитом, бо в них бриляють струни душі поетеси: вічно молодого, незламного, з драматизмом почуттів.

Літературні вечори відбулися і в інших культурних закладах Вінниччини, де письменниця народилася, Буковини, де вона прожила півжиття, а також — на Київщині, де нині мешкає, та інших містах.

У дні свого ювілею письменниця нагадала читачам про багатогранність свого таланту, надрукувавши у газеті “Літературна Україна” ліричну добірку віршів “За що не совісно душі”, у газеті “Буковина” — гумористичну новелу “Козацька корчма”, а на сайті НСПУ, в журналі “Березіль”, газеті “Буковинське віче” та “Українській літературній газеті” — гострі публіцистичні інтерв’ю на злободенні теми, зокрема, і про роль літератури в сучасному інформаційному та духовному просторі.

В одному з цих інтерв’ю Галина Тимофіївна зізналася, що до ювілею зробила собі два гарних подарунки: упорядкувала дві антології — сучасної жіночої прози “Острів зимового мовчання” та сучасної жіночої поезії “Сама”, які от-от вийдуть у “Пресі України”:

— Це моя десятина на храм літератури. Адже якщо Бог дав тобі талант, то мушиш бути щедрим і думати не лиш про себе. Тим більше, коли впевнений, що бути великим можна тільки у великій літературі. От я й вирішила на своє 65-річчя зробити подарунок 65-ти київським авторкам, прозаїкам і поеткам, половини з яких навіть не знаю особисто, але знаю по їхніх творах, що вони талановиті і яскраві письменниці.

Раджу всім колегам по перу брати приклад — дуже гарно стає на душі, коли щось приємне робиш ближньому, особливо по творчості. Просто так, з доброго дива...

Не відрікатися!

Вечір української мови з нагоди Дня української писемності та мови за участю товариства “Просвіта” влаштували студенти і викладачі Полтавського національного педагогічного університету (ПНПУ). Відомий мовознавець, професор, лауреат премії ім. Б. Грінченка, ректор університету Микола Степаненко, відкриваючи урочистості, наголосив на потребі “ніколи, за жодних обставин не відрікатися від однієї з найрозвиненіших і наймилозвучніших мов світу — української”.

“Найбільше пекло для людини, коли вона зраджує саму себе, відрікаючись від своєї української сутності, від своєї ідентичності”, — сказав у привітальному слові до майбутніх педагогів депутат ВР попередніх скликань, голова Полтавської крайової “Просвіти” ім. Тараса Шевченка Микола Кульчинський. Він закликав студентський загал

Галина Тарасюк і професор КНУ ім. Т. Шевченка Олександр Астаф'єв із майбутніми письменницями

1 листопада 2013 року в Запоріжжі на острові Хортиця стартувала акція "До 200-річчя Тараса Шевченка посадимо двісті дубів". Першого дуба посадив колектив загальноосвітньої школи I—III ступенів села Нововодяне Кам'янсько-Дніпровського району Запорізької області.

Запорізька "Просвіта" вже отримала 79 заявок на саджанці дуба від закладів освіти області й не тільки.

Запорізьке обласне об'єднання ВУТ "Просвіта" ім. Т. Г. Шевченка (повторно) звертається до всіх українців в Україні та діаспорі підтримати та долучитися до акції.

Шановні просвітяни!

Просимо інформувати Запорізьку "Просвіту" про перебіг проведення акції. Акція триватиме до 25 листопада 2014 року. Очікуємо понад 500 заявок на отримання саджанця дуба, тому звертаємося до всіх охочих зробити благодійний внесок для вирішення організаційних, технічних і транспортних питань, пов'язаних із проведенням акції "До 200-річчя Тараса Шевченка посадимо двісті дубів".

Тарас Шевченко наш духовний Батько, тож гідно відсвят-

куємо славний ювілей нашого пророка.

З повагою,
Олег ТКАЧЕНКО,
голова ЗОО ВУТ "Просвіта"
ім. Т. Г. Шевченка

Реквізити для пожертви та внесків:
Р/р № 26000301150713 у Територіально відокремленому безбалансовому відділенні № 10007/0265 філії-Запорізького обласного управління ВАТ "Ощадбанк", МФО 313957, ідентифікаційний код 20502761

(Акція: посадимо 200 дубів)

Фоторозповідь про видатного українця та мецената

Щойно побачила світ третя книжка із серії "Золоті імена Полтавщини" — фотоальбом "Автограф на землі. Семен Антоненко" видавництва "Симон" (автор — Валерій Черкас). Унікальне історико-краєзнавче видання складається з трьох розділів: "Становлення особистості", "У співпраці з природою", "Не хлібом єдиним...".

Людмила ОЛЬХОВСЬКА, провідний науковий співробітник Полтавського літературно-меморіального музею В. Г. Короленка

Полтавський фотожурналіст Валерій Черкас знайомить читачів з аграрієм Семеном Антоненком, засновником ПП "Агро-екологія", Героєм України, Героєм Соціалістичної праці, почесним академіком, членом Президії Національної академії аграрних наук України, дійсним членом Української екологічної академії наук, почесним професором Полтавської державної аграрної академії, заслуженим працівником сільського господарства України. Над цим цікавим проектом працювали Антоніна Антоненко (упорядник текстів і фотографій), Ганна Козельська (літературний запис), Віктор Самородов (науковий консультант).

До альбому, крім знімків з архіву Семена Свиридоновича, увійшли знімки з домашніх архівів таких відомих полтавців, як Олена Байрак, Петро Сливка, Сергій Поспелов, Олександр Коробкін та ін. Переважну більшість ілюстрацій опубліковано вперше. Зібрані під однією обкладинкою, ці унікальні чорно-білі й кольорові світлинки неначе зріз

епохи, вони гармонійно поєднані з віршами, афоризмами, думками наших сучасників, які відідали той благословенний край, де господарює Семен Свиридонович Антоненко. Історія роду Антоненків зливається з історією країни, і читач відчуває: це не просто фотоальбом із коментарями, це підручник з історії, політології, культурології, а ще — з сільського господарства (землеробства й тваринництва).

Тим, хто працював над виданням, вдалося повно відзеркалити біографію цієї чудової людини. Семен Свиридонович постає перед читачем у різних іпостасях, але головна з них ось у чому: він борець за здоров'я нації, намагається забезпечити українців екологічно чистими продуктами харчування. Хіба це не національна ідея, варта всебічної підтримки й наслідування? А ще героді нашого оповіді відбудовує церкви, відродив та утримує дачу В. Г. Короленка, щороку організовує святкування на честь дня народжен-

ня видатного письменника-класика. Він так само, як колись Короленко, допомагає багатьом матеріально: на операцію, на видання книжок, на участь у міжнародних конференціях і конкурсах, на проведення концертів і т. ін.

Ось Семен Свиридонович в оточенні державних діячів, співаків, науковців, письменників, художників — тих, хто радує нас своїми творчими доробками, й тих, хто, на жаль, уже залишив нас і дивиться на цей світ лише з фото. Для фотохудожника Валерія Черкаса немає дрібниць, а є теплота серця, сміливість, з якою майстер зупиняє мить.

Слідами Григорія Сковороди

Так називається книжка, що побачила світ в обласному комунальному видавництві "Гадяч" завдяки чорнухинським меценатам. Її автор — голова районного товариства "Просвіта" ім. Тараса Шевченка, авторитетний місцевий краєзнавець, заслужений працівник культури України Микола Булда. Цей нарис про історію чорнухинського краю від давнини до сьогодення на 320 сторінках — результат 15-річної праці дослідника-просвітянина в Державному історичному архіві України, Державному архіві Полтавської області, Полтавській обласній науковій універсальній бібліотеці ім. І. П. Котляревського, Національній бібліотеці України ім. В. Вернадського, Національній історичній бібліотеці України, Лохвицькому історико-краєзнавчому музею ім. Г. С. Сковороди.

Це третя книжка дослідника історії Чорнухинщини. Перші дві: "Мудрець з Чорнухинського краю" та "Ні могили, ні хрестового знаку" — здобули високу оцінку краєзнавців і визнання на державному рівні. Адже за підготовку цих досліджень просвітянину присвоїли звання заслуженого працівника культури України.

"Кожне століття, кожне покоління лишило свій слід в історії, але з плином часу історичне полотно тьмяніє, прийдешні покоління менше згадують свій родовід, сиву давнину, ті події, які давно відшуміли за вітрами історії", — зауважив Микола Булда. Чорнухинська земля — край відважних козаків Чорнухинської, Городиської і Куріньської сотень Лубенського полку, визначних діячів української науки й культури, серед яких історик і статистик Лев Паладка, оперний співак Михайло Швець, актор Микола Альбіківський, літератор і фольклорист Григорій Маркевич, книгознавець Григорій Салівон, церковний діяч Амвросій Келембет, доктор технічних наук Павло Борсук, доктор філологічних наук Григорій Коляда, кандидат геолого-мінералогічних наук Григорій Захарченко,

вчений-селекціонер Яків Яценко, видатний організатор сільськогосподарського виробництва Сергій Марченко, доктори педагогічних наук Анатолій Булда і Ольга Ярошенко, доктор філософських наук Микола Жук, астроном Іван Крячко, публіцист, громадський діяч Володимир Стадниченко, поети Дмитро Шупта, Володимир Мирний, Віктор Розсохань. Однак найвеличнішою постаттю залишається український філософ, просвітител, педагог і музикант Григорій Савич Сковорода.

Читачі також зможуть дізнатися про народні промисли й ремесла, культурне життя, освіту, релігію на теренах краю у минулі століття.

Після здобуття Україною незалежності знято багато заборон щодо тематики історичних досліджень, грифи "таємно" в архівах, що дало змогу автору об'єктивніше висвітлити національно-визвольні змагання, голодомор-геноцид, комуністично-сталінські репресії.

Прес-центр
Полтавського крайового
товариства "Просвіта"
ім. Тараса Шевченка

«Моя сила — у рідному краї...»

Кіровоградське музичне училище урочисто й піднесено відсвяткувало ювілей своєї славетної випускниці — народної артистки України, лауреата Шевченківської премії, кавалера ордена княгині Ольги Лідії Забілястої.

світових сценах, японці визнали її Чіо-Чіо-сан крашою у світі.

Усі ці здобутки і визнання не позбавили Лідію Леонідівну природної скромності, любові та прихильності до рідного краю, до своєї альма-матер. Вона часта гостя на Кіровоградщині, як може допомагати рідному музичному училищу, виступає на сцені обласної філармонії.

Ювілейний концерт співачки був швидше концерт-вшануванням, де активну участь брали нинішні студенти музичного училища (директор Лариса Голиусова). Виступи камерного та симфонічного оркестру училища, оркестру народних інструментів, хору "Пріма-віста", ансамблю "Соколи" — свідчили, що таланти тут не переводяться. Співачка, дякуючи землякам за любов і шану, підкреслила, що ця любов взаємна і таланти їй даний Богом саме тут, у наших степах, тож тут вона черпає свою силу і наснагу.

Світлана ОРЕЛ,
м. Кіровоград

Творчий бенефіс видатного земляка

Іванна СТЕФ'ЮК,
ведуча мистецької світлиці “Оберіг”, просвітянка
Фото Олександра БОКЛАЧА

У приміщенні Українського народного дому Чернівців відбулася урочиста Академія, присвячена 80-літньому ювілеєві заслуженого діяча мистецтв України Василя Селезінки та презентації нової книжки спогадів митця — “За четвертою стіною”.

Василь Селезінка — актор, письменник, журналіст, режисер, театральний критик, музикант, педагог, краєзнавець, громадсько-культурний діяч. Вшанувати дорогого вчителя, колегу, наставника чи просто близького друга прийшла численна публіка, яка об'єднала корифеїв чернівецької тележурналістики (Аркадій Казимірський, Антоніна Фантух, Василь Довгий, Жанна Одинська та ін.), представників буковинської наукової думки (Микола Сидоренко, Ігор Чернюк, Віктор Павлюк, Оксана Івасюк, Олександр Масан, Ірина Марко), знаних митців краю (Ольга Ільїна, дует “Писанка”, Василь Пиндик, Василь Фольварочний, Володимир Михайловський, Іван Дерда).

Першими ювіляра привітали очільники Чернівецького ОО “Просвіти” голова Остап Сав-

чук і відповідальний секретар Марія Пелех. Василь Михайлович розповів про навчання спочатку на акторському факультеті Київського театрального інституту імені Карпенка-Карого, згодом — на факультеті журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка, про режисерські курси в тодішньому Ленінграді та Києві. Далі Василь Селезінка детально і захопливо, в притаманній йому легкій гумористичній манері розповів про своє театральне життя у Рівненському обласному театрі, за цей час артист зіграв понад 30 ролей. Його персонажі колоритні, а типажі — яскраві. Василь Михайлович був художнім керівником Чернівецького обласного музично-драматичного театру імені Ольги Кобилянської. Перу Василя Селезінки належить понад 300 критичних, театрознавчих і оглядових статей про театр.

Колеги-тележурналісти розповіли про те, які блискучі передачі випускав Василь Михайлович за час своєї роботи в Чернівецькій обласній студії телебачення — ведучий і режисер енциклопедичних знань презентував глядачеві культурно-мистецьку передачу “Сяйво”, тематичний цикл “Місто моєї любові” та багато інших, знають Василя Селезінку і як талановитого режисера

— пан Василь присвятив близько сорока років режисурі й виховав не одне покоління митців.

Прийшли привітати свого Учителя студенти — колективи та окремі виконавці — ансамбль “Марічка” (Центральний палац культури міста Чернівці), ансамбль “Буковиночки” під керівництвом Ярини Вишпінської, студентка Педагогічного коледжу ЧНУ імені Юрія Федьковича Алла Пшеничко (концертмейстер Тетяна Тирон) і декламатор Олег Гамаль.

Особливо теплі спогади Василя Михайловича присвятив на цьому вечорі своїй покійній дружині — Марії з роду Рибаків, саме їй — найважливішій жінці свого життя, він присвятив книжку “За четвертою стіною”.

Свято відбувалося у світлій атмосфері, хотілося ділитися спогадами, враженнями, міркуваннями, дарувати пісні й вірші, творити. Дуже слушно зауважила березня мистецької світлиці “Оберіг” Марія Пелех, що такі урочисті вечори мають стати гарною традицією. Отож відтепер просвітянська світлиця збиратиме митців у ще одному форматі — поки новому для неї — вечорах творчості, вечорах-зустрічах, імпрезах, що презентують одного митця в усій багатогранності його творчої натури.

Енциклопедія трипільської цивілізації — джерело праісторії

Наталія ГУМНИЦЬКА,
просвітянка, член НТШ,
Львів

До свого 145-річчя Галицька “Просвіта” у Львові отримала в дар від Благодійного фонду “Платар” фундаментальну працю — “Енциклопедія трипільської цивілізації” у 2-х томах. Ідея і організація видання цієї ґрунтовної науково-довідкової літератури належить відомим меценатам і колекціонерам, керівникам Благодійного фонду “Платар” Сергію Платонову й Сергієві Таруті. Авторський колектив — авторитетні фахівці (археологи, історики, мистецтвознавці, лінгвісти) з України, Росії, Молдови, США, Румунії. Унікальність цієї праці — перша спроба узагальнення і систематизації понад 130-річних досліджень трипільської цивілізації, візуалізація за допомогою інтернет-технологій матеріальних і культурних пам'яток періоду неоліту на території України, створення трипільської термінології, подання інформації про найважливіших дослідників цієї доісторичної землеробської цивілізації. Енциклопедія містить фундаментальні статті, а також понад 800 статей енциклопедичного характеру. Цінними є відомості про музеї, музейні та приватні колекції трипільських знахідок, академічні інституції й організації, що тривалий час займаються вивченням географічних ареалів України (насамперед Придністров'я і Подніпров'я), на яких мешкали наші пращури, чи племена у VI—II тис. до н. е. Знаменитий археолог Вікентій Хвойка, якому належить відкриття трипільської цивілізації на Київщині й відповідної назви, вважав українців автохтонними спадкоємцями трипільської культури. Ця думка знайшла підтвердження в публікаціях світового рівня фахівців, переважно іноземного походження, зокрема російського академіка Рибакова. На жаль, вітчизняні спеціалісти поки що і тут долають стереотип меншовартості. Саме тому актуальність і важливість цієї аргументованої науково-довідкової праці важко переоцінити. На вітчизняному науково-дослідному олімпі вона є однією з перших, що відважно намагається розширити археологічні рамки проблеми і піднести її до концептуальних, світоглядно-цивілізаційних та історико-культурних узагальнень і стверджувати, що Північне Причорномор'я, Трипільля було колискою індоевропейських народів. Енциклопедія

не залишить байдужим нікого, хто звернеться до її джерельних матеріалів, до величезного масиву (понад 3 000 кольорових фотознімків) старожитностей, які вражають своєю мистецькою вишуканістю і гармонією. Вражають і одночасно викликають гордість за нашу землю, що стала прабатьківщиною зародження землеробської і скотарської цивілізації, дала поштовх для розвитку різних культурних світів і зберегла, зокрема, доісторичні орнаменти писанок, вишиванок, кераміки до сьогоднішніх днів. Відкриттям стануть не лише історичні факти й археологічні артефакти, а й відомості про визначні постаті в археологічній науці, серед яких відомий поет Олександр Ольжич-Кандиба, син Олександра Олеся-Кандиби, який захистив у 27 років докторську дисертацію із проблем неоліту, тобто трипільської доби на Галичині. Безперечно, Енциклопедія не вичерпує вивчення проблем трипільської цивілізації. Але її автори роблять спробу повернути наукову спільноту і суспільство загалом до глибинного аналітичного осмислення трипільської культури в її українському праісторичному контексті. Тим і цінна ця праця, бо скеровує нас до праджерел, до нашої передісторії, тобто занурює нас у невичерпні культурні пласти, які є нашою гордістю і величчям містком у майбутнє. І тільки від нас “в Україні і не в Україні суціль” залежить, чи розбудуємо ми цей міст історичного зростання, чи виявимося достойними наслідувачами наших геніальних пращурів і доведемо собі та світовій спільноті, що ми насправді постали із глибин трипільської цивілізації. Відрадно, що зацікавлення трипільською культурою у нас зростає з кожним роком не лише серед фахівців, а й серед громадськості. Свідченням цього факту є, зокрема, Фондація “Трипільля” (співзасновник Павло Мовчан), яка покликана реконструювати не лише вітчизняну, а й світову історію, підтвердити висновки В. Хвойки та інших вчених, що на території України сформувалася та розвивалася впродовж тривалого часу індоевропейська етнокультурна спільнота. Набуває популярності тема Трипільля і серед молоді, діє фестивалі “Трипільське коло”.

Тож черпаймо з наших багатючих джерел мудрість, красу і любов до рідної землі, до духовних і мистецьких традицій. Тоді ми будемо цікаві самим собі та світові.

Віктор МИТЮК,
голова Ружинського селищного осередку “Просвіти”, Житомирщина

Тимофій Васильович Левчук (народився у селі Бистрівка 1912 р., помер у Києві 1998 р.) — кінорежисер, автор понад 20 фільмів, народний артист СРСР, лауреат Державної премії України ім. Тараса Шевченка, майже чверть століття очолював Спілку кінематографістів України.

Леонід Петрович Мужук (народився у селі Мусіївка, що біля Бистрівки, 15.11.1946 р.) — український організатор кінороботи, сценарист, режисер, кінодраматург, заслужений діяч мистецтв України, народний артист України, лауреат Державної премії України ім. Тараса Шевченка, викладач, професор, член Центрального правління ВУТ “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка.

1968 року в Ружині відбулася прем'єра фільму Т. Левчука “Помилка Оньору де Бальзака”

Кінопрем'єра в Ружині

Вивчаючи історію рідного краю, ми побачили, що майже кожне село нашого району дало світу дивовижних митців української культури, якими пишаються і в Україні, і за її межами.

— велика подія для мешканців сільського району. А в жовтні цього року наш осередок долучився до підготовки відзначення 90-річчя утворення Ружинського району акцією: ми провели кінолекторій, на якому продемонстрували творчий доробок і згаданих кіномитців, і аматорські фільми про рідний край нашого земляка Анатолія Богуша. Апофеозом кінолекторію стала прем'єра фільму Л. Мужука “Дніпровська балада” 8 жовтня у районному будинку культури. Вдячні глядачі довго аплодували стоячи своєму землякові... Керівники району вручили високим столичним гостям пам'ятні знаки “Гордість Ружинщини”.

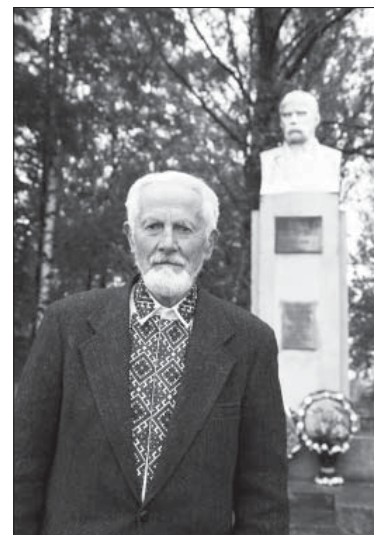
Після перегляду фільму його автор зустрівся з глядачами

у залі селищної ради. В обговоренні взяли участь В. І. Жарський, селищний голова, С. К. Васильчук, голова Житомирського обласного об'єднання “Просвіти”, Я. С. Оверчук, колишній фронтвик, учитель-пенсіонер, який нещодавно відзначив свій 90-літній ювілей. Міркування, поради ветерана були доречними і глибокими, і Леонід Петрович пообіцяв згодом прийти до нас, щоб зробити зйомки розповіді поважного ветерана війни і праці.

Понад дві години обговорювали не тільки фільм, а й питання збереження правдивої історичної пам'яті й розвитку української культури. На завершення зустрічі кінорежисер подарував нашому осередку книжки та диски бібліотеки “Просвіти”.

Із роси й води!

4 листопада виповнилося 90 років Іванові Бучківському, просвітянину-отаману, який відродив і майже 25 років очолює Городоцьку “Просвіту” на Львівщині. Про нього нещодавно писала наша газета у статті “Не дай спати ходячому” (№ 28, 2013 р.). Його вітає зі славним ювілеєм дочка, член Національної спілки журналістів України Мирослава Олійник (Бучківська). Наш тижневик і всі просвітяни приєднуються до привітань і найкращих побажань невтомному подвижникові. Щастя, здоров'я, довгих років життя Вам, шановний Іване Павловичу!

Житомир стартує

У місті відкрився XIV Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика

До Дня української писемності та мови черговий XIV Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика відкрився у Житомирі, прийнявши естафету від Рівного. Міжнародний конкурс традиційно стартує в різних обласних центрах України, але обов'язково завершується у столиці, де в урочистій атмосфері на сцені Театру імені Івана Франка нагороджують найкращих учителів та учнів. Це свято не лише української мови, а й учителів і дітей, які її люблять і вивчають.

Нині сцена головної зали обласної Держтелерадіокомпанії, де відбувається подія, крім емблеми конкурсу, традиційно прикрашена портретом його засновника — мецената Петра Яцика. Як відомо, після його смерті Ліга українських меценатів ухвалила рішення присвоїти його ім'я конкурсу.

На правах господаря конкурс у Житомирі відкрив начальник управління освіти та науки Житомирської обласної державної адміністрації Олександр Постовенський. “Для мене конкурс Яцика — корабель, що твердо тримає свій курс на бурхливих хвилях”, — сказав він, відзначивши велику зацікавленість дітей краю участю в цьому заході.

До Житомира надійшло вітання і з Верховної Ради України. “Конкурс імені Петра Яцика вже давно став видатною культурно-освітньою подією не лише в Україні, а й в усіх державах світу, де живуть українці, які плекають рідне слово, дбають про нашу духовність і культуру. Великої поваги заслуговують його засновники й організатори, зокрема, українські меценати, вчені, письменники, діячі культури”, — зауважила

у вітальній адресі голова парламентського комітету з питань науки й освіти Лілія Гриневич.

Невтомний натхненник конкурсу, виконавчий директор Ліги українських меценатів, голова Координаційної ради конкурсу, письменник Михайло Слабошпицький висловив занепокоєння сьогоденним станом української мови. “На жаль, мова ще потоптана, а наша держава не обороняє її належним чином”, — зазначив він. “Уявіть собі, що, скажімо, до Житомира приїхали українські діти з усього світу (а наша світова діаспора величезна!). Якою мовою вони порозуміються? Дехто каже: англійською. А якщо не всі знають англійську? Дехто каже: російською. А якщо її також не всі знають? Тому лише українська мова може об'єднати українців з усього світу. Вона звучить на всіх паралелях і меридіанах, де живуть наші брати й сестри. Це теж світова мова. Тому треба пишатися, що ми українці і наша мова світова”, — впевнений Михайло Слабошпицький. За його словами: “Настане час, коли наша мова лунатиме в українській державі вільно й органічно, як дихання дитини. Для цього і робиться цей конкурс. Це прекрасна і патріотична інвестиція у майбутнє”.

Цього разу найкращих учите-

лів і викладачів краю не лише вітали, а й нагороджували грамотами та подарунками. Серед тих, кому випала нагода вручити відзнаки вчителям, був заступник голови наглядової ради Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика письменник Сергій Грабар. “Житомирщина дала надзвичайно багато талановитих людей. Дивлюсь на обличчя дітей і переконуюся: у нас є покоління, яке тримає, славить і дає майбутнє Україні”, — сповнений оптимізму Грабар.

Голова обласного об'єднання

Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка Святослав Васильчук зізнався: “Мені приємно, що цей конкурс відкривається на Житомирщині. На землі таких титанів українського слова, як Леся Українка, митрополит Іларіон (Іван Огієнко), Максим Рильський, Олег Ольжич, Борис Тен — усі ті, хто стояв в обороні українства та нашої державності. Саме конкурс імені Петра Яцика доходить до дітей, юнацтва, спонукає бути українцями. І не лише за походженням, а й за переконанням. А

це для кожного з нас означає щоденно та всюди спілкуватися українською”.

Учасників привітали член Ліги українських меценатів, генеральний директор ПрАТ “Ексімед” Олександр Огороднійчук і голова Житомирської обласної організації Національної спілки письменників Михайло Пасічник.

Цінним мистецьким подарунком для всіх присутніх став виступ житомирського хореографічного ансамблю “Сонечко”.

Важливо, що Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика давно став своєрідним лакмусовим папірцем для українських політиків, який демонструє рівень їхнього патріотизму — ті, хто реально бореться за утвердження української мови, встановлюють персональні премії найкращим учителям і дітям. Отож конкурс Петра Яцика — це змагання і між політиками і державниками.

Закриття конкурсу відбудеться 2004 року, коли виповниться 200 років із дня народження Тараса Шевченка. Тому, як зауважують організатори конкурсу, цьогорічні змагання будуть особливо відповідальними.

Сергій ТАРАСЕНКО,
Київ—Житомир

СЛОВО

Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА — 2014

Вартість передплати

(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617, сторінка 71 в “Каталозі”

на 1 місяць 10 грн на півроку 57 грн 15 коп.
на 3 місяці 29 грн 40 коп. на рік 113 грн 10 коп.

Ви — зі “Словом Просвіти”, бо це — Ваша газета!

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора
Євген БУКЕТ
279-39-55

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ соціальної тематики
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

Відділ просвітницької роботи
Надія КИР'ЯН
270-55-57

Відділ культури
Микола ЦИМБАЛЮК
279-49-47

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК,
Володимир ЖИГУН
278-63-69

Інтернет-редактор
Олександр ЛИТВИНЕНКО
279-39-55

Черговий редактор
Надія КИР'ЯН

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Видруковано з готових фотоформ у
ТОВ “Поліграфцентр” у середу.

Наклад у листопаді — 15200

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

